

Антропософски вести

Брой 96
ЙОАНОВДЕН
ЮНИ 2026 г.

ИЗДАВА СЕ ОТ АНТРОПОСОФСКОТО ОБЩЕСТВО В БЪЛГАРИЯ

Антропософията е път на познание и себеразвитие, който обхваща сферите на философията и науката, изкуството и социалния ред, предлага духовно-научни методи за развитие на истинско осъзнаване на реалността, дава обективно обяснение за човешката и световна еволюция. Основателят – д-р Рудолф Щайнер (1861 – 1925 г.) предоставя на всяка индивидуалност в пълна свобода обективно да изследва и провери фактите, изнесени от него за видимия и невидимия свят.

СЪДЪРЖАНИЕ

2. Да внасяме в настоящето празника на бъдещето
3. Христос носи Земята в необятното си сърце
4. Йоановите християни
6. Революция или медитация
7. Слово за евритмичния юбилей
9. Граала
9. Един български евритмист сред вълните на океана
11. Философията като среща. Декарт
13. Можем ли да очакваме най-доброто от света?
15. Тайният автор
16. Рудолф Щайнер и Рихард Вагнер
19. Прощката е качество на силните
21. Един тежък и мрачен товар
22. Нови книги
24. Новини и съобщения
24. Антропософски групи в България

Многообразни, величествени и могъщи са духовните въздействия, които природата непрекъснато отправя към човека, докато той върви през нея. Онзи, който има очи за тези неща, непрекъснато вижда колко безкрайно разнообразно и величествено е всичко, което елементарните духове на природата отправят към човека. То е същото, което струи към човека от огледалото на външната природа като един непрекъснат божествено-духовен поток.

Рудолф Щайнер, GA 223

ДА ВНАСЯМЕ В НАСТОЯЩЕТО ПРАЗНИКА НА БЪДЕЩЕТО ЙОАНОВДЕН

Ритъмът на годишните времена ежегодно ни връща към седемте основни празника. Последният от тях в кръговрата на годината е Йоановден. Това е празникът на бъдещето, за който днешното човечество още не знае нищо. С духовния си поглед някои хора могат да видят светещия Ангел, който се появява в Йоановото време. Човек може да съсредоточи душевните си сили върху този светлинен образ и да остави неговата светлина да проникне в душата му. И тогава преливащата от светлина човешка душа може да се изпълни със съдържанието на този празник на бъдещето. До смисъла на този празник човечеството ще достигне бавно в процеса на своето еволюционно развитие. Но за да се придаде истинско съдържание на този непознат засега празник, е необходимо да се познават добре и двете индивидуалности, с които го свързваме: Йоан Кръстител и Лазар Йоан.

Когато наблюдаваме Йоан Кръстител, усещаме как ни се изплъзва от погледа и тогава трябва да се запитаем: Кой е Йоан Кръстител? И започваме да търсим неговото физическо присъствие през времената. От Библията знаем, че Христос казва: Не знаете ли, че Илия дойде в Йоан. Рудолф Щайнер говори за Илия, който блести най-ярко в еволюцията на Земята като пророк по време на цар Ахав и царица Йезавел. По онова време носител на Духа на Илия е бил близък съсед на цар Ахав, собственик на малък имот, земеделец, но царят не го е разпознавал. Царица Йезавел, съпругата на Ахав, бидейки ясновидка разпознава присъствието на Илия като външна физическа обвивка. Този дух беше Илия. Той не беше видим за външния свят. Малцина с ясновидски способности можеха да го видят. Духовният поглед го разпознаваше като Илия-Навутей. Той е искал да обнови вярата към Бог Яхве. Като служител на Бог Яхве в душата му живееше ехото на тройната Христова Голгота от Лемурийската епоха до края на Атлантската епоха. Той провъзгласява, че в Яхве живее Христос, който по-късно ще изпълни Мистерията на Голгота. Христос изля трайното си влияние в космоса чрез третата си Голгота в края на атлантското време. После се казва, че Илия се възнесе на небето. Но преди да се възнесе Илия-Навутей беше избрал своя наследник, след като беше узрял. Това проличава от един разговор между Елисей, като негов наследник, с Илия-Навутей. Елисей казва на Илия-Навутей: „Искам твоят дух да живее в душата ми като втори дух.“ Илия-Навутей каза: „Сега трябва да се възнесе във висшите сфери. Ако си способен да възприемеш духа ми, докато се издига нагоре, тогава си постигнал желанието си и силата ми ще влезе в теб.“ И ето, стана така, че Елисей видя духа на Илия, докато той „се издигаше с вихрушка на небето“ (2 Царе, 2:11), и мантията на Илия падна върху него, което беше символ на духовната сила, в която той сега трябваше да се облече. Тук, следователно, имаме едно духовно видение, което показва и същевременно накара Елисей да осъзнае, че сега наистина може да стане истинският наследник на Илия. В Библията (3 Царе, 2:15) четем: „И когато синовете на пророците, които бяха дошли да гледат в Йерихон, го видяха, казаха: „Духът на Илия почива на Елисей.“

За да разберем откъде идва този велик Дух, Илия, трябва да се върнем във времето на Старата Луна, когато той е като Ангел, преминал през своята човешка степен. Както ние сега преминаваме през човешката степен на сегашната Земята, само като Ангел от Старата Луната той би могъл да стане човек в астрално тяло. По този начин е постигнал и степента Лунен човек в началото на Земната еволюция. Така той се издига на по-висока степен в своето астрално тяло. Но и някои човеци на Земята е трябвало да бъдат така вдъхновени при изключителни условия, че да могат да работят като Ангели, въпреки че са човеци. Те са били Ангели в човешка форма. Такъв Ангел е бил Илия и така е присъствал в Навутей, в Елисей и после присъства в Йоан Кръстител. Ангел е влязъл в душата на Йоан Кръстител и е използвал тялото и душата му, за да направи това, което би било невъзможно за едно човешко същество. Ангелът наречен Илия е поел специалната мисия от Христовото същество да проправя пътя на Натановата Душа, по времето на трите Голготи. Ангелски пратеник е трябвало да подготви чрез кръщение сливането на Христос в Исус от Назарет. За тази цел Йоан Кръстител е трябвало да премине през специално посвещение. Индивидуалностите, които имат толкова важна мисия, колкото Йоан Кръстител, трябва да бъдат посветени по много специален начин. Само тогава те ще имат необходимата сила, за да изпълнят мисията си в света по доста целенасочен начин, ако обстоятелствата го изискват. Така че, за да стане Йоан Кръстител носител на Ангелите, той трябваше да премине през Слънчевото посвещение. Това се случва при определена звездна конфигурация. По този начин Йоан стана Кръстител и можеше да кръщава с вода. Затова Йоан казва: Аз ви кръстих с вода. Исус също е минал през посвещение, но в по-различна звездна конфигурация. Затова Йоан казва: Но той ще ви кръсти със Светия Дух. Думите „Аз трябва да се смалявам, а той расте“ бяха същността на посланието на Кръстителя. Настъпи време, когато Азът може да намери Божественото в себе си. А главата на Йоан Кръстител е носила същността на могъщото същество, което е било дълбоко свързано с Мистериите, за да знае за Пришествието на Христос и да може да работи за Мистерията на Голгота. Йоан Кръстител е пожертвал главата си, както казва д-р Щайнер. Когато той е бил затворен и след това обезглавен от Ирод, какво се е случило тогава с душата му? Тук д-р Щайнер посочва, че душата му е напуснала тялото и е действала като аура. В областта на тази аура е влязъл Христос Исус. Душата на Илия-Йоан Кръстител става групова душа на Дванадесетте. Тя живее и продължава да работи по-нататък в Дванадесетте като групова душа. Първото й проявление се чувства, когато Христос пита учениците: Вие за кой ме мислите? Тогава Петър казва: Ти си синът на живия Бог. Това му беше открито от тази групова душа. Следващото проявление на тази групова душа на Илия-Йоан е чрез навлезлия в тази аура Христос Исус, който посвещава Лазар. След възкресението на Христос тази групова душа продължава да работи. От лекциите на Рудолф Щайнер зна-

ем, че тя работи в Рафаел чрез Баща му Джовани Санти. Затова той получава тези имажинации и установява нов импулс в християнството, макар че в началото не е разбран. Новалис също получава своите инспирации от Илия-Йоан. Другото разклонение на тази груповата душа продължава в друга индивидуалност, за която д-р Щайнер казва, че по-голям мъченик от тази индивидуалност на земята няма. За тази индивидуалност знаем поне десет възплъщения, но най-известното е като Кристиан Розенкройц.

Кръстосването на тези две течения има най-голямо значение за човешката еволюция. Едното течение е Адамовото с представител Авел и представеното от Илия, който е Ангел, изпълняващ човешка мисия по указание на Яхве за еврейския народ. Илия е работил с човечеството на Ева с представител Каин. В началото на нашата земна еволюция Илия е изпратен от Христос да работи с Натановата душа,

за да може да бъде изпълнена мисията на еврейския народ и да създаде подходящо тяло, за да може Христовото същество да осъществи четвъртата Голгота и да възстанови баланса, като обработи първородния грях. Преди това Илия-Йоан преминава в Лазар със съдействието на Христос Исус. След Мистерията на Голгота Йоан-Лазар се инкарнира като Рафаел и после като Новалис. Преди Мистерията на Голгота Каиновото преминава от Хирам през Лазар-Йоан, а след Голгота Лазар-Йоан и Кристиан Розенкройц. Това са двете основни течения, чието кръстосване има най-голямо значение за земната еволюция, а нашата духовна задача е ежегодно да осъзнаваме смисъла на човешката еволюция и да внасяме в настоящето този празник на бъдещето Йоановден.

Румен Ройдев

ХРИСТОС НОСИ ЗЕМЯТА В НЕОБЯТНОТО СИ СЪРЦЕ

Невъзможно да се разкаже всичко, което Христос е преживял преди да започне земната си мисия. Пътят на Аза на Христос, който слиза от слънчевия си трон, е направен чрез жертвата на Исус от Назарет, който по време на кръщението в реката Йордан напуска своето тяло. След това първоначалният АЗ СЪМ започва да завладява това ново тяло, предложено от Исус. Обучавайки учениците си, Той разкрива на света тайната на Възкресението на физическото тяло и започва да полага началото на Възкресението на Земята като нова звезда в процес на зараждане. Той осветява аурата на Земята. След като се среща с апостолите, Той ги въвежда в новите Мистерии, произтичащи от Възкресението Му. Христос ги оставя за 40 дни, за да изпълни Мистерията на Възнесението, която се състои в овладяване на жизнените сили на Земята и всяко човешко жизнено тяло. Защото без неговата спасителна намеса жизнените сили биха се изпарили към Слънцето. В своето Възнесение Христос става слънчев Бог на Земята. Той се разширява, за да се превърне в жива духовна атмосфера на нашата планета и може да се каже, че Той носи Земята в необятното си сърце. Неговото дишане бие в ритъм с възкресителната Му сила. А какво се случва в душите и умовете на апостолите по време на Петдесетница? Изоставени за десет дни от Възнесението на Христос, те се озовават сблъскани със спомена, който всеки е преживял в собствената си душа, и вече не са осветени от Духа на Христос. Там, сякаш в буден сън, те попиват лечебните думи, разбирайки тези Божествени прозрения, като ги преживяват. На Петдесетница, те трябва да преживеят отново това, което са преживели. Прогресивната сила, която постепенно се заражда във възхода на духовните преживявания, започва да се утвърждава, докато те не възвръщат висшето си съзнание. И съюзът на паметта с това, което възниква чрез разбирането на миналото към новото съзнание, сваля божествения пламък на Петдесетница. В този пламък е съюзът на двете половини на Духа на всеки човек. Ето защо е писано, че всеки пламък се разбира на свой собствен език, защото паметта не е същата с Христос. Той говори чрез Светия Дух на всеки човек на неговия собствен език, в неговия индивидуален живот, в неговата биография, неговата спе-

цифична съдба. Това е, което събитието на Петдесетница означава за апостолите. В нашето време, в което не става въпрос за личната земна памет, Петдесетница означава, че нашата биография се превръща в индивидуално биографично осъзнаване от нашия дух на нашата връзка с божествената мъдрост. А това ни позволява да разберем тайната на Христос чрез Светия Дух, нашето висше пробуждане към божественото разбиране, където ни води животът ни.

Един важен аспект на Йоановден е връзката му с Петдесетница, която се случва 50 дни след Великден, защото Петдесетница е едно духовно преживяване, свързано с прегледа на историята на живота ни, на нашата биография. Какво се случва, когато апостолите изпитват огнените езици, които остават върху главите им? Казва се, че апостолите са преживели огнени езици, които са говорили на всеки от тях на неговия собствен език. Това означава, че Светият Дух се проявява като напомняне за това, което апостолите са преживели във връзката си с Христос. След като са били изоставени от Христос, когато Той се е възнесъл в земната атмосфера, те вече не са Го възприемали. Този период на уединение продължава от Възнесение до Петдесетница. Възнесението се състои 40 дни след Великден. А Петдесетница продължава още 10 дни след тези 40 дни, което прави 50 дни след Великден. Петдесетница е моментът, в който всеки апостол завършва запаметяването на това, което е преживял с Христос на Земята, не само по време на срещата си с Него, но и във връзката си след разпятието и Възкресението, когато Христос е проповядвал мистерии, произтичащи от Неговото Възкресение. Моментът на Петдесетница е съединението на паметта му, издигаща се от дълбините му, с другата част от човешкия Аз, която живее около душата му и не пребивава в тялото му.

По време на лятното слънцестоене в Северното полукуло, душата на Земята се разширява, носейки със себе си човешките души, които също се разширяват, достигайки до небесата. Но те не са непременно наясно с това. Това разширение ни свързва с космическия духовен свят и с погледа на архангел Уриел, архангел на историческото съзнание, съзнанието на всяко човешко същество. Ако човечеството

би могло да погледне в Земята, то би намерило чудния блясък на кристалите, разкриващи моралната чистота на своето царство. В това царство ние сме изправени пред нашите слабости и сенки, осветени от това чисто сияние, това вътрешно Слънце, откакто Богът, слязъл от своя слънчев трон, е разпалил отново сърцето на нашата Земя. Така двете части на човешкото същество се срещат в този спомен, свързан с Христос, и това се проявява чрез сливането на огнения език, който е съюз на земния спомен с неговия небесен близък, неговия Духовен Аз. Земята издишва душата си в нашето Северно полукуълбо. В Южното полукуълбо е обратното. Тя се обръща навътре и вдишва душата си. Хората от Северното полукуълбо изпитват разширяването на душите

си, докато не се възнесат до Небето. Те получават благословията на Божествения свят, ако са внимателни към това издигане на душите си до времето на лятното слънцестоене. Тези от Южното полукуълбо изпитват интимността на своето съзерцание, да слушат музиката на симфонията на духовните йерархии. Хората от двете полукуълба изпитват двата сърдечни удара на Земята и на нейния Слънчев Бог, слязъл в този момент от Голгота, божествения Аз Съм, който съпровожда дишането на Земята и на човешките души през цялата година.

Жак Леви

Превод: **Клер Жак**

ЙОАНОВИТЕ ХРИСТИЯНИ И ПРЕЗВИТЕР ЙОАН

Основател на първата подепоха на голямата шеста епоха ще бъде учителят Исус. Той е бил основател и на втората следатлантска културна епоха, когато е бил инкарниран като Зороастър. Тогава човечеството окончателно е започнало своето слизване в материята. Сега той трябва да даде началото на всеобщото одухотворяване на човечеството със силите на Христос, за Когото той е пожертвал всичко в Поврата на времената. И той трябва да положи своя Камък, а след него и Мастер Скитиан ще положи своя Камък в основата на Новия Йерусалим, както и другите майстори след тях. С това започва целият процес на построяването на Новия Йерусалим, в който дванадесетте Камъка ще обхванат цялото развитие на човечеството от Мистерията на Голгота до цялостното одухотворяване на Земята и нейното съединяване със Слънцето. Първият от тези дванадесет камъка на Новия Йерусалим е свързан със Светия Граал, както е посочено в Апокалипсиса. И този камък е ясписът, от който е била направена Чашата на Граала. Във връзка с това Рудолф Щайнер казва: „В Святата чаша от яспис, която е използвал Христос, когато е разчупил хляба на Тайната вечеря, Йосиф от Ариматея е събрал кръвта от раните на Исус. Легендата разказва, че тази Чаша, която е съдържала в себе си Тайните на Голгота, е била взета от Ангелите, за да бъде съхранявана, докато бъде построен замъкът на Граала от Титурел, и тогава тя е била дадена на хората, подготвени за това.” (GA 26) В Апокалипсиса се казва, че този първи камък е имал човешки-свърхчовешки характер и от яспис е била направена не само първата от дванадесетте основи на Новия Йерусалим, но и стената, която го обкръжава. Тази стена може да бъде измерена само с мярката, която едновременно е ангелска и човешка. „И неговата стена измерих в сто четиридесет и четири лакътя, човешката мярка, която е и ангелска. Стената му е построена от яспис.” (21: 17-18) Същественото в тези думи е числото 144 (12x12). Това число се среща в Апокалипсиса още веднъж там, където става дума за 144 хиляди отпечатани от Бога праведници по 12 хиляди във всяко Израилево поколение (7:4). В Новия Ерусалим имената на тези дванадесет поколения са написани на неговите дванадесет врати, а това означава, че през всяка от тях в Небесния град ще влязат по 12 хиляди праведници, които следват един от дванадесетте Учители. Във връзка с това не е лишен от значение фактът, че на

Коледното събрание Антропософското общество е имало 12 хиляди членове и Рудолф Щайнер е подписал собствено-ръчно членската карта на всеки от тях. (GA 260a) Освен това числото символично посочва дванадесетте аспекта на всеки от дванадесетте Камъка, които образуват основата на Новия Йерусалим. За да бъдат издигнати стените му, са необходими поне дванадесет езотерични ученици. Затова имаме дванадесет рицари на Светия Граал, дванадесет първи ученици на Кристиан Розенкройц, които първоначално са негови посветители, а след това стават неговите първи ученици (GA 130). И накрая, в третия клас на Михаиловата школа, ако тя беше доведена от Рудолф Щайнер до края, е трябвало да бъдат дванадесет члена. (GA 260a)

Необходимо е да отбележим и това, че трите нива на споменатите в описанието на Новия Ерусалим 12 Израилеви поколения, 12 Апостоли на Агнец и 12 Ангела, съответстват на трите описани епохи на земното развитие, които стоят под ръководството на силите на Отца, Сина и Светия Дух, а това значи, че най-добрите плодове на тези три епохи ще бъдат приети в Новия Йерусалим като различни елементи на неговата архитектура.

В описанието на Новия Йерусалим три пъти се споменава камъкът яспис. От него са направени не само стените и първата основа, но и светилото на Небесния град (21:11). Последният обаче е съставен не от обикновен яспис, а от кристален, абсолютно прозрачен, способен не само да приема светлината, но и да я излъчва. В някои легенди за Граала се съобщава, че Святата Чаша е била направена от кристал. А в Апокалипсиса тя е описана така: „Неговото светило е подобно на най-драгоценен камък като кристаловиден яспис.” (21: 11) Затова може да се каже, че споменатият в Апокалипсиса кристаловиден яспис е тринадесетият Камък в кръга на дванадесетте, от който всички те получават своите сили. Със своята светлина той изпълва целия Нов Йерусалим и става праобраз на всички останали дванадесет камъка, които трябва с времето да бъдат положени в неговите основи. Този небесен праобраз на всички „Камъни” се отразява в кръга на всичките дванадесет в първия „Камък”, който също е направен от яспис. Но неговият яспис не е кристален, а обикновен и е способен само да приема в себе си духовната светлина, но не и да я излъчва като „светило”. В резултат на това първият „Камък” става представител на

висшия кристаловиден яспис в земното развитие.

Фактът, че този яспис не е бил направен от Титурел, посочва свръхчовешкия характер на кристаловидния яспис, който е бил получен от Ангелите. В Новия Йерусалим той витае над Града като едно светило. Едва при неговото предаване на Парсифал този „Камък“ е станал човешки яспис, тоест първата от дванадесетте основи на Новия Йерусалим. Затова той е и свързващото звено между свръхчовешката и човешката еволюция. Същевременно той е и първата крачка по пътя към възникването на Новия Йерусалим от него.

Всеки от следващите строителни Камъни на Новия Йерусалим ще бъде съвсем различен от другите, разкривайки се всеки път като висш израз на индивидуалната и неповторима мисия на неговия създател. Ще бъдат различни също и духовните пътища, водещи до тяхното възникване. Създаването на „Камъка на Мъдреците“ от Кристиан Розенкойц е станало възможно само в резултат на неговото особено посвещение в 13 век, свързано с целия характер именно на четвъртата културна епоха, или епохата на разсъдъчната душа. За това посвещение Рудолф Щайнер казва, че то е можело да се случи в историята на човечеството само веднъж. (GA 130, 27. 09. 1911 г.). Причината за това е, че мястото му е в епохата, в която е станала централното Събитие на цялото земно развитие – Мистерията на Голгота. Предаването на Светия Граал на презвитер Йоан, наследника на Парсифал, посочва прехода от първия „Камък“ към втория. Неговото царство е било разположено на „Изток“, т.е. в духовния свят (GA 149, 02. 01. 1914 г.) Зад образа на презвитер Йоан се крие индивидуалността на бъдещия Кристиан Розенкойц, превъплътения евангелист Йоан, първия пазител на тайната на Граала. Неговите последователи са наричали себе си Йоанови християни. За тази приемственост Рудолф Щайнер казва: „Онези, които наричат себе си Йоанови християни, и кръстът с розите е бил техен символ, са говорили: „Запазено е било точно това, което за човечеството се е възродило като тайна на неговия Висш Аз.“ Това е било запазено в онази малка общност, която е произлязла от розенкойцерството. Тази приемственост символично се обяснява така: „Святата чаша, от която Христос Исус е ядъл и пиел със своите ученици, е наричана „Свети Граал“. В нея Йосиф от Ариматея е събрал кръвта, която се е изливала от Неговите рани. Разказва се, че тази Чаша е била пренесена от Ангелите в Европа и за нея е бил построен храм. Розенкойцерите са станали пазители на онова, което се е намирало в този съсъд, а това е било съществото на родения отново Бог. Мистерията на възродения Бог управлява човечеството. Това е мистерията на Граала.“ (GA 112, 24. 06. 1909 г.) И за да подчертае още повече непосредствената връзка и духовната приемственост, която съществува между течението на Граала и течението на розенкойцерите, Рудолф Щайнер още веднъж обяснява казаното в същата лекция. „И онзи, който познава тайната на Светия Граал, знае, че от дървото на Кръста на Голгота произтича новият живот, безсмъртният Аз, който символизира розите на черното дърво на Кръста. По този начин тайната на розенкойцерите става продължение на Евангелието на Йоан“.

Сред Майсторите на езотеричното християнство има по

един за всяка културна епоха, който действа като неин духовен ръководител и същевременно е главен представител на нейните основни духовни сили, онези сили, които човечеството трябва да развие в тази епоха. В езотеричен смисъл, създаденият на Коледното събрание „Камък на Основата“ в епохата на съзнателната душа е нейният Граал, с който в наше време са свързани всичките централни мистерии на Йоановото християнство, а Рудолф Щайнер като негов създател е пазителят на Граала на петата следатлантска епоха. Всички 12 камъни на Новия Йерусалим са творчески действия на великите посветени. В Мистерии на Граала особено важен за човечеството е третият от тези 12 камъка, с изключение на първия, който не е направен от човек, а е изпратен отгоре. Особено важен е третият камък, който изразява самата същност на петата следатлантска епоха, а тя е решаващата епоха в земната еволюция и в процеса на изграждането на индивидуалния Аз. Точно в петата следатлантска епоха се открива за първи път пред всеки човек възможността да вземе съзнателно участие в осъществяването на крайната цел на Земята. Тази крайна цел е трансформирането на мъдростта в любов чрез свободната творческа дейност на Аза.

В разговор с Мария Щайнер Рудолф Щайнер е казал, че духовният свят е изпратил на човечеството три призива. Първият е прозвучал в началото на сегашната Михайлова епоха, 1879 г., след което е довел на Земята основаването на Антропософията. В лекция от 24. 12. 1923 г. той казва, че не от земния произвол е възникнал импулсът на Антропософското движение, а от този призив, който е прозвучал от духовния свят. И в езотеричен смисъл Антропософското движение от самото начало е било съвременната наука за Граала. Вторият призив е прозвучал през 1911 г. при основаването на Обществото за теософски метод и изкуство, което е трябвало да бъде поставено под непосредствения протекторат на Кристиан Розенкойц. (GA 264, 15. 12. 1911 г.) Това общество е било езотерична фондация, която по думите на Рудолф Щайнер, има онази индивидуалност, която от древни времена ние на Запад наричаме с името на Кристиан Розенкойц. А третият призив от духовния свят е бил на самия Пазач на Прага и е прозвучал на Коледното събрание. За него Рудолф Щайнер е говорил в заключителната лекция, прочетена на 1 януари 1924 г. Целта на този заключителен призив, който е насочен непосредствено към всички антропософи, е да събуди тяхната духовна будност и тяхната вътрешна храброст да останат верни на езотеричния импулс на Коледното събрание. А това значи да последват третия призив от духовния свят, който води към все по-съзнателно преживяване на Прага и действащите от неговата област: Михаил, Кристиан Розенкойц и другите Майстори на езотеричното християнство в тяхното съвместно служене на етерния Христос.

Наред с непосредствените плодове, в първите два призива ние имаме и свързване на езотеричната връзка с онези две течения, от които в хода на духовното развитие на човечеството са възникнали първите два „Камъка“ на Новия Йерусалим – мистерии на Граала и тяхното продължение в розенкойцерските мистерии. И едва когато вече е създаде-

на необходимата връзка, в отговор на третия призив от духовния свят е било възможно създаването на третия „Камък“, който представлява квинтесенцията на най-важните духовни сили на съвременната епоха. Тези три „Камъка“ вече са положени в основата на Новия Йерусалим, а ние имаме също и трите степени на развитието на християнските мистерии в съответствие с действащите в земната история импулси на Отец, Син и Дух. Можем да охарактеризираме делата на Титурел като резултат на продължаващото действие на силите на Отец, които са свръхчовешките сили вътре в християнските мистерии. Дейността на Кристиан Розенкройц е свързана предимно със силите на Сина, а дейността на Рудолф Щайнер се основава на съвременното откровение на Светия Дух. В лекция от 09. 06. 1906 г. Рудолф Щайнер е обозначил тези три степени с три символични фигури. Първата фигура е образ на свръхсетивните сили, които лежат в основата на цялото мирово развитие, а другите две показват разликата и взаимовръзката между розенкройцерското и антропософското духовно движение. В първото от тях принципът на Аза още не е станал напълно израз на индивидуалното начало на човека, намирайки се още в зависимост от инспириращите го висши сили, двата триъгълника. Във втория принципът на Аза достига пълната си автономия и затвореност. На тази

основа той може да строи новото съзнателно и свободно отношение към целия Макрокосмос.

Първи Логос	Втори Логос	Трети Логос
Бог	Макрокосмос	Микрокосмос
Отец	Син	Свети Дух

Такова е значението на додекаедъра като космическо-човешка форма на Камъка на Основата на Коледното събрание. Той се състои от дванадесет пентаграма, свързващи Висшия Аз на човека с целия Макрокосмос. Самото число на додекаедъра показва онези 60 мили, които трябва да преодолее в Духа търсещият Граала, за да може на пътя на съвременното посвещение да влезе в Храма на Граала – центъра на всички мистерии на езотеричното християнство.

Сергей Прокофиев

Превод: **Веселина Велкова**

РЕВОЛЮЦИЯ ИЛИ МЕДИТАЦИЯ?

Три ключа за преобразяването на света

В антропософските групи много сме се чудили дали човек може да промени реалността само чрез мислене, или трябва непременно да предприеме някакви действия. Например ако искам да спра войната или да внеса подобрения в обществено-политическия строй на България какво е нужно: Да предизвикам революция, да свиквам митинги и да ходя да раздавам шамари на хората по улиците? Или да медитирам?

Първи ключ: Войната в мислите

В една рускоезична антропософска „интуитивна драма“, която гледах на запис, зададох подобен въпрос. Там различни герои изпълняваха „ролите“ на разни духовни същества и се смяташе, че могат да стават проводници на техните импулси. И един от героите (духове) каза: „Как искаш да постигнеш мир в целия свят, когато нямаш мир в себе си!“. Не ми беше трудно да повярвам в автентичността на изказването, защото знам, че когато „двама или трима се съберат в нечие име“ /по Матей 18:20/, то неговият дух най-вероятно присъства на събирането.

Така че първата стъпка е мир в себе си. Впрочем главата „Вътрешното спокойствие“ е най-пренебрегваната и най-прескачаната от читателите част от „Как се постигат познания за висшите светове“. Всички сме все най-спокойните, най-балансираните. Но ако да речем се опитаме да се съсредоточим дори само за 5 минути и да мислим върху някое най-обикновено пластмасово копче, срещаме известна съпротива. Появяват се мисли, които се опитват да ни отклонят от поставената задача. В душата ни започва истинска война! Материалистът би казал, че мозъкът си прави шеги с нас.

Но на нас може да ни се стори, че тези мисли идват от някакви противодействащи същества. Те искат да ни попречат. Когато все пак успеем да контролираме донякъде собствените си мисли след няколко седмици отчаяни всекидневни опити, изникват и други предизвикателства. Тогава можем да пристъпим и към останалите пет от Шестте упражнения на Рудолф Щайнер, дадени в „Как се постигат...“. И така постепенно да възцарим мир не само в мислите, но и в чувствата, и във волята си.

Втори ключ: Аз съм всичко, което виждам

Когато мисленето ни стане достатъчно пречистено, постепенно ни се разкрива едно ново съзнание за връзката между външния и вътрешния свят, което се доближава до „съзнанието на посветения“. Ако успеем да влезем в него за момент, ще видим, че и войната, и несправедливостите в България първо се забелязват като постоянни условия на живот в нашата собствена душа, а чак след това и в така наречения „външен свят“. Във „Философия на свободата“ Щайнер показва, че светът, какъвто го познаваме, е резултат от съединяването на понятието с възприятието. „Пълната реалност на едно нещо ни се явява в мига на наблюдението, от сливането на понятие и възприятие.“ (ГА 4, „Човешката индивидуалност“) Това, което мислим и за което сме подготвени, е това, което виждаме.

Ето една модификация на „съзнанието на посветения“. Цялата голяма Вселена навън става във всяка човешка душа една особена малка вселена и, излизайки от всички човешки души чрез мисълта, отново се превръща в едно голямо цяло. „Така пътят води от Космоса през Микрокосмоса, за да излезе от съвкупните микрокосмоси като нов,

усъвършенстван Космос.“ /GA 97, Das Christliche Mysterium/
Друга медитация, която ще ни позволи да влезем в това съзнание:

*„Искаш ли себе си да познаеш —
търси себе си в просторите на света;
искаш ли света да познаеш —
проникни в собствените си дълбини.
Собствените ти дълбини ще ти разкрият,
като в една Световна памет,
тайните на Космоса.“*

— GA 40 (Wahrpruchworte), Виена, 5 юни 1922 г.

Какво излиза - че ако нещо от „външния свят“ ни дразни, трябва да потърсим първо причината у себе си. Тази реципрочност между самопознание и светопознание е може би една от най-дълбоките тайни на антропософията. Георг Кюлевинд, много интересен тълкувател на Щайнер, отива още по-далеч: онова, което изживяваме като „външен свят“, в строгия смисъл на думата е минало — истинско творческо настояще е само вътрешната съзнателна присъственост, в която Вселената и Азът се срещат. Затова промяната на света започва именно от преобразяването на съзнанието.

Трети ключ: Рутината като свещенодействие

Бихме могли да се научим да одухотворяваме своя бит, а оттам и цялото си битие (неслучайно двете думи имат общ корен). Това е истинска мистерия! Докато вършим нещо рутинно като миене на чинии или оправяне на леглото, ние

можем да превърнем този иначе автоматичен процес в истинско свещенодействие.

В последния филм на Тарковски „Жертвоприношение“ (1986) героят разказва на малкия си син легендата за стареца Памве (или Памво), православен монах, който посадил изсъхнало дърво на планински склон и наредил на своя ученик Йоан Късия (Колов) да го полива всеки ден, докато оживее. И младият монах изкачвал планината всяка сутрин с кофа вода, три години подред — докато един ден дървото се покрило с цвят. „Знаеш ли“ — казва героят на сина си — „понякога си мисля, че ако всеки ден в едно и също време човек извършва едно и също дело — като ритуал, неизменно и систематично, всеки ден точно в същото време — светът би се променил. Нещо би се променило. Иначе не може и да бъде.“

И така, връщаме се към първоначалния въпрос: революция или медитация? Отговорът изглежда не е нито едното, нито другото — а нещо трето, по-дискретно, но и неизмеримо по-действено. Истинският фронт не минава през площадите, а през вътрешния ни живот; истинските „шамари“ не се раздават по улиците, а в онази област в собствената ни душа, откъдето се подхранват войната и несправедливостта.

Ако всеки от нас всеки ден, тихо и неотклонно, превръща поне един свой рутинен час в съзнателно свещенодействие — светът ще се промени. Другояче не може и да бъде!

Георги Календеров

30 ГОДИНИ ЕВРИТМИЯ В БЪЛГАРИЯ

През цялата юбилейна за евритмията година „Антропософски вест“ продължава инициативата да публикува на страниците си всички заявени и пристигнали в редакцията статии и вдъхновяващи разкази за историята на евритмията и евритмични групи в страната, лични преживявания и споделен опит на значими български евритмисти и участници в обучения, на всички приятели, докоснати от евритмията, у нас и в чужбина. Очакваме и предложения за нови идеи и събития! Тази инициатива ще наречем **ЕВРИТМИЧЕН ФОРУМ**

СЛОВО ЗА ЕВРИТМИЧНИЯ ЮБИЛЕЙ И ВЕЛИКДЕНСКИЯ ПРАЗНИК В СОФИЯ

Скъпи приятели, благодаря ви, че днес имате желание и отделите време, за да отбележим заедно една важна годишнина в дългогодишния Антропософски живот и развитие - 30 години от представянето и популяризирането в България на новото изкуство на движението евритмия. Евритмията произлиза изцяло от антропософията, наречена е „дъщеря“ на антропософията от създателя й Рудолф Щайнер, Мари Щайнер по един естествен начин дава името ЕВРИТМИЯ и по-късно допринася за развитието й. Нейните основания, елементи и формите на движение произхождат от духовната наука и отразяват духовните закони и произтичат от самите космически движения, които формират човека. Скоро научих, че от създаването на Първия Гьотеанум с неговите органични форми и архитектура възниква идеята у Рудолф Щайнер за движенията, фигурите и формите на евритмията.

През 2012 г. се отбеляза 100-годишнината от създаването на евритмията в световен мащаб и сега дойде времето, в което да отбележим 30 години от представянето на евритмията в нашата страна. Това е един важен Сатурнов цикъл, който обхваща и един труден период на прехода в България, който наред с материалните трудности се оказва и вдъхновяващ и изпълнен с ентузиазъм за основаване на Антропософско общество и всички произтичащи практически инициативи. През 90-те години с основаването на отделните Антропософски дружества започна нов живот и едно естествено силно желание младите хора да заминат в Западна Европа за да преминат през дългогодишни и много трудни обучения по евритмия и валдорфска педагогика. През 90-те години се случи обучението на първите български евритмисти в Германия, Швейцария, Австрия, Англия, Швеция и др.

За началото на евритмията у нас можете да прочетете с подробности в брой 95 на "Антропософски вест", посветен на тази годишнина. По естествен начин около антропософските групи тогава се формират двата основни евритмични центъра в Стара Загора и в София. В настоящето импулсът продължава в сфомирането и работата на представителни групи и обучения "София" и "Граала".

Първото събитие като начало, което бележи тази годишнина е първото малко представление на сцената на читалище "Климент Охридски" в Стара Загора през септември 1996 г. на празника на Михаил с Михайлов стих, представено от група ентузиазирани членове на Антропософското дружество, които продължават системната си обучение по евритмия още много години. Тогава се състоят и първите малки групи за начална евритмия в София, някои от участниците тогава, наши антропософски приятели, вече не са между нас.

Миналата 2025 година се състояха две конференции заедно с нашите румънски приятели в Стара Загора, на които имаше групова евритмия и представяне на евритмия на румънски евритмисти в същото читалище, където преди 29 години се представи първата евритмия. Това събитие, че евритмията се върна там, на същото място след толкова много години, с ентузиазирани многобройни участници по един естествен начин, ни даде повод и идеята да отбележим този 30-годишен юбилей. В края на май миналата година се състоя и представянето на сцена в читалище в София на завършилите дългогодишното си обучение по лечебна евритмия под ръководството на Галина Бертелсен. Тези събития отбелязаха изпълването на Сатурновия цикъл на развитието на евритмията у нас, нека останем будни за него и да отправим поглед към следващия в бъдещето.

През всичките тези години всички приятели са се запознали с евритмия като са наблюдавали евритмични представления у нас или в Дорнах, или са участвали активно в обучения, курсове, Валдорфски семинари, уъркшоупи и кратки упражнения на празници, конференции, летни лагери и други общи събития. Всичко това, благодарение на българските евритмисти, които се завърнаха и с голямо желание работеха за популяризирането на това толкова ценно изкуство за нас, а също така и на евритмисти от чужбина.

Евритмията е едно изкуство на бъдещето, поради своята специфика на принципи, практикуване и изживяване и дълбока езотерика, остава едно елитарно изкуство. Въпреки това можем да кажем, че това изкуство е добре известно и разпространено в нашите среди, предизвиква интерес и все повече желаещи се включват в евритмични инициативи, а в последните години се преподава като учебен предмет във Валдорфското училище.

Евритмията е изкуството, което ни свързва с космическите движения и етерни потоци, които ни проникват постоянно и от които сме създадени. Колкото сме земни, толкова сме и космически същества. И дори сега, когато празнуваме тук, космически кораб с астронавти лети с неземна скорост в необятна космическа евритмична лемниската около двата центъра на нашите планети Земя и Луна! Човекът се стреми към Космоса!

Ще направя едно сравнение. Когато човек упражнява системно и дългогодишно физическото си тяло, той става спортист и постига високи спортни резултати на състезания, тялото му става силно и издръжливо. Всеки евритмист упражнява и обучава дългогодишно своето етерно тяло, своя цялостен човешки организъм и същество, за да стане подходящ инструмент съществото на Евритмията да навлезе в него и да манифестира космическото слово и музика. Обученият евритмист евритмизира и навлиза в мировия етер. Този процес сам по себе си е едно посвещение. Евритмията хармонизира, балансира, омиротворява, оздравява и хуманизира цялостното човешко същество.

Нека обърнем вниманието ви върху една друга гледна точка, върху Медитацията на Основополагащия камък и началото на всяка една от трите ѝ части.

Душа човешка, ти живееш в крайниците - пространство

Душа човешка, ти живееш в ударите на сърцето и белия дроб - времеви ритъм

Душа човешка, ти живееш в почиващата глава - вечност

Ако превърнем тези три призова в движение на душата в пространството и времето, ако ги превърнем в една двигателна медитация на човека в етерното пространство, ще видим изкуството на движение евритмия и нейните основни принципи да обхваща цялостното човешко същество и да го превръща в една свръхсетивна реалност. Морето на Духа е мировия етер, където евритмията живее. В евритмията кърти Мириовото Слово!

В този смисъл възможностите на евритмията за духовно изживяване и пресъздаване на словото и музиката в и чрез човека са неограничени. Можем ли да си позволим да посветим на живото Същество на Евритмията днешния Великденски празник и честване и да си пожелаем да продължим да изживяваме по един съзнателен начин този животворен импулс евритмията, завещан ни от Рудолф Щайнер, още дълги години.

Нека заедно изживеем сега Великденското настроение с групова евритмия за Граала в светлина, топлина и въздух, за да "възвисим нашите сърца, да просветлим нашето мислене и окрилим нашата воля" Р.Щайнер

*В светлина аз вървя.
от сутринта до вечерта.
На звездите светлината
ме пронизва през нощта.
В светлина аз вървя
и чудото е в това, че аз самият
съм съгъстена светлина,
някога докоснала нашата земя.
В светлина аз вървя.
Аз съм светлина,
изпълваща света.*

Диана Демирева
евритмистка

ГРААЛА

Евритмичната група "Граала" в Стара Загора се състои от шест до девет души, в зависимост от сезона. Всички са членове на Антропософската група. Те са естествени приемници на първата евритмична група в Стара Загора от 1996 г. Още при първото занятие темата за "Граала" бе основна и неочаквано вдъхновяваща за всички нови участници. От спонтанното предложение на Румен Ройдев съвсем естествено нарекохме новооснованата евритмична група ГРААЛА.

Заниманията започнаха преди три години - есента на 2023 г., състоят се веднъж месечно, в Антропософския дом, който от самото си начало, преди 20 години, е и дом на евритмията. Заниманията са планирани за овладяване на евритмични елементи, основни принципи, форми и двигателни медитации по указанията на Рудолф Щайнер.

Целта на групата е да задълбочава изживяванията от евритмичните движения за овладяване на различните етерни потоци на гласните и съгласните, различни ритми, основни форми и методично изграждане на евритмични умения и работа в група. Сезонните и празничните настроения, изживявани евритмично, са много важни в началото на занятията и спомагат за настроението на душата и изживяването в мировия етер. Основните упражнения и указания за евритмията, дадени от Рудолф Щайнер, се изучават в дълбочина и необходима повтораемост. Основната част на занятието е овладяване на основна форма с актуален медитативен стих. Има и теоретични обяснения и основания за евритмичните движения. Занятието завършва в изградена

Евритмията възниква като видим език, използвайки за свои инструменти ръцете, които са безспорно най-изразителната част от целия човешки организъм... Истина е, че самият говор е възникнал от движенията на човешките крайници - движения, които се задържат и не идват да пълно проявление.

Рудолф Щайнер

вътрешно евритмичния си център. Последната евритмична тема е планетарните етерни потоци и евритмичните жестове на планетите и съответните цветове и вокали. По време на евритмичната работа успяваме да усетим светлината и топлината, изпълваща цялото същество - Светлината на Граала. Много често изживяването е толкова дълбоко и разтърсващо, че се получава една свещена атмосфера на благоговение и трептене на душата, която полетява на крилете

атмосфера и преживяване на омиротворение, спокойствие, етерна топлина и силно лечебно въздействие на самата евритмия.

Целта на груповото изживяване на евритмията е нещо много ценно и и надграждащо личностното развитие. Групата успява при всяка среща да се пренесе в необходимото настроение да надгражда и всеки да раздвижва вътрешно евритмичния си център. Последната евритмична тема е планетарните етерни потоци и евритмичните жестове на планетите и съответните цветове и вокали. По време на евритмичната работа успяваме да усетим светлината и топлината, изпълваща цялото същество - Светлината на Граала. Много често изживяването е толкова дълбоко и разтърсващо, че се получава една свещена атмосфера на благоговение и трептене на душата, която полетява на крилете на евритмията и навлиза в духовния свят. Винаги успяваме да се пренесем в едно различно измерение и да изживеем по един искрено духовен начин етерното движение. Точно към тези изживявания ни отправя евритмията всеки път щом се вгълбим и позволим на нейното същество да ни завладее.

Като заключение на разказа за работата на старозагорската група бихме искали да отправим едно пожелание за възникване на още групи по евритмия и в други градове на нашата страна. Пожелание за близко сътрудничество с други евритмисти и евритмичните групи в София, които имат свой център и дългогодишен ценен принос за развитието и разпространението на евритмията в България.

Диана Демирева

ЕДИН БЪЛГАРСКИ ЕВРИТМИСТ СРЕД ВЪЛНИТЕ НА ОКЕАНА И НА КРИЛЕТЕ НА ЕВРИТМИЯТА

Димитър Левашки разказва за срещата си с Автропософията и обучението си по Евритмия в Германия

През 1994, когато бях на 35 години срещнах Антропософията. Срещнах я благодарение на моя приятел и колега Христо Кирилов от София, когото повечето от старите антропософи познават, той вече е в духовния свят, но тогава бе електромеханик на един от корабите, на които плавах. По-късно на Учредителната конференция на АОВ през април 2002 г., на която присъства Форщандът и Сергей Прокофиев, видях евритмич-

Това е същественото - че евритмията е видим говор, видима музика, нещо повече, може да се твърди, че евритмичните движения действително произлизат от вътрешната организация на човека.

Рудолф Щайнер

ното представяне на Диана Демирева, което ми направи силно впечатление. След него взех решение да отида да уча евритмия в Германия. За две години научих немски и през 2004 г. отидох в Германия. Преподавателите във валдорфския институт много ни помогнаха с издаването на визите, защото тогава не бяхме в

ЕС. Евритмичното образование в Германия е четиригодишно и аз получих такова образование в ин- **Продълж. стр. 11**

В тази статия, публикувана на 10 декември 1996 г., във вестник "Старозагорски новини", за първи път в българския печат е представена евритмията: нейната същност

и роля в етерното тяло, нейното значение и приложение, както и евритмията като изкуство.

Автор и снимка — Диана Демирева-Мюл.

10 декември 1996 г.

Евритмията - движението на бъдещото

Същността на евритмията е изобразяване движения на етерния свят в Словото. Човек осъзнава и усеща етера в себе си и наоколо, когато движи тялото си според принципите на евритмията. Те отразяват действителното формиране и движение на речевия и музикалния звук в пространството. Евритмията превръща времето в пространство. За разнообразяване на тази мистерия е необходимо да се положат усилия и да се отдели специално място в съзнанието. Евритмията е изкуство на изцелението. Тя е продължение на божествените движения, създали човека и неговата форма.

В началото на века се създава едно ново изкуство, което може да събуди силни импулси и да раздвижи здравословни хармонични сили, чийто източник е в свръхсетивната структура на човешкото същество. Основателят на антропософията Рудолф Штайнер дава първите напътствия за новото движение в Лори Майер през 1912 г. Германия. За първи път е представена като изкуство в мистериите на Штайнер "Пазата на прага" в Мюнхен. Късно в курсове и лекции пред евритмисти се откриват дълбоките основания и принципи на движението евритмия.

Етерното тяло и евритмията

Всякъде около нас разкриват творческите закони на етера, които ги усещаме във форма и ритмите на природата, в силите и движенията, които са ни формирали и човешки същества. А са същите принципи, по които живеят вътре в словото и музиката, от които извиат и движенията в евритмията. За да се създаде реална представа за евритмията, е необходимо да се изясни понятието "етерно тяло". Етерното тяло е носител на биологичен живот в растително-животинското и човеш-

кото царство. Той изпълва приблизително същото пространство, както и физическото тяло на човека. Индивидуалното етерно тяло е част от космичния етерен свят. Той е носител на здравето и превръща

неживата материя в жива. За изцелението на човека и неговото хармонично развитие е необходима съзнателна работа върху етерното тяло. Евритмията е изкуството, което усъвършенства етерното тяло. Правенето на евритмията влива съвършено нов живот в човека, стимулира всички жизнени процеси, освен това хармонизира човешката личност. Етерното тяло поддържа живота и участва във формирането на говора и музиката, на мисловния процес.

Същност на евритмията

Чрез евритмията се пробуждат формиращите сили на словото, чийто звук става живи в жест и движение. Гласни, съгласни, ритъм, рима стават видими. Същото е и с "универсалния език" на музиката - тонове, интервали, акорди, тоналност, ритъм, височина на тона, също стават видими. Потози на-

чин евритмията не илюстрира музиката и говора, а ги разкрива, като ги прави видими. "Тя преоткрива динамичните закони на хармонията, които са ни създали." Основното в евритмията не е заложено в

красотата на тялото, а това да го ползваме като съвършен и здрав инструмент. Ние позволяваме на цялото си същество - тяло и съзнание, да се проникне от звука на словото и музиката, от цветовете, от динамиката на правата и кривата линия, зодиака и планетите, така че нашият жест и пространство около нас да станат живи и

изпълнени с елементите на евритмията и техните качества. Ние "пренастроим" инструментите си и освобождаваме музиката и речта в движението. Евритмията стимулира въображението и сетивата, подобрява координацията, освобождава напрежението, коригира стойката, дишането, оживява и облагородява социалните взаимоотношения. Пушенето, алкохолът, наркотиците, антибиотиките и контрацептивите сериозно разстройват етерното тяло. Затова при занимаването с евритмия не е желателно да се употребяват.

Приложение

Евритмията е сценично изкуство, което винаги се изпълнява с жива музика и рецитация, в затворено пространство (сцена, зала). Програмата е разнообразна с модерна и класическа музика, сериозни и хумористични литературни произведения в раз-

личен жанр. Костюмите са направени от цветна фина коприна, което помага на етерното движение в пространството. Професионалното обучение в евритмия трае 4-5 години. В учебните семинари освен евритмия са включени всички видове изкуства, геометрия, анатомия, биодинамично земеделие. Съществуват 30 евритмични училища в 15 страни.

Сестествена лекота евритмията стимулира детския растеж. Тя е включена в учебната програма на деца и ученици от 3 до 18 години на около 600 училища в света. Тя възпитава и изгражда хармония между мисли, чувства и воля, пространствена съзнателност и координация, артистичност, пластичност, оживява абстрактното мислене в учебните занятия и най-вече укрепва здравето на детския организъм.

Лечебната евритмия е създадена с помощта на лекари и по тяхно предписание се практикува като артистична терапия не само в клиники, но и в домовете за умствено и физическо изостанали. Упражненията са насочени не само към симптомите, но и към корените на болестта и възстановяването на болния орган. Използват се както при физиологични, така и при психологични смущения и се съобразяват с всеки индивидуален случай.

Значението на евритмията като изкуство

Евритмията работи в три основни сфери - артистична, педагогическа и лечебна. Съществени й характеристики я обособяват като единственото изкуство засега, работещо напълно съзнателно с етерното тяло. Благотворното въздействие на евритмията дава плодове вече на няколко поколения от началото на века. Изключителният лечебен и възпитателен ефект се упражнява в стотици училища,

инвалидни организации, болници, клиники, колежи и напоследък и в производствени предприятия. Като сценично изкуство тя вече получава признания в света, макар бавно и трудно. Евритмичното представление прекрасно се съчетава с драмата, тъй като е в състояние лесно и реално да пресъздаде същества и явления от свръхсетивния свят. Наблюдавайки евритмия, зрителите също неусетно раздвигат етерните си тела, често усещат лечебен ефект от сцената. На редовно занимаващите се носи трайно здраве, младост, жизненост и превъзходна координация. Нито е да се подчертае, евритмията е най-добро лекарство за болно етерно тяло. Тя балансира телата у човека, като постепенно разхлабва връзките помежду им, развива и ги изгражда наново, след това отново ги съединява хармонично и здравословно.

В съвременната българска ситуация евритмията помага за преодоляването на стреса и депресията, за превъзможване на ежедневните материални трудности. Малкото светлина, която можем да прокараме в днешния мрак и хаос, има неопитно значение за трайно формирането на жив и възобновяването на нашите ни сили.

Тази година за първи път в България се положиха новите на евритмията. Стара Загора вече е сформирала група от желаещи редовно да се занимават с евритмия, периодично правят и малки представления. Индивидуалната работа се осъществява в лични уроци. Заниманията са час-час и половин час седмично.

За повече информация и занимания, обикнете се на телефон (0438) 18-18, Стара Загора. Диана ДЕМИРЕВА

ститута по Валдорфска педагогика във Витен Анен близо до Дортмунд. Аз учих две години, след което прекъснах за една година, върнах се към моята стара професия по корабите, за да финансирам по нататъшното си обучение. След тази година продължих още две години и завърших през 2009. При завършването на всяка година, а също и на цялото обучение се правят представления на няколко евритмично представяни стихотворения или музикални произведения. Те обикновено се подготвят през цялата година. Има групови и солови представления.

Когато започнахме, бяхме тринадесет човека в групата, а завършихме четирима. Обучението е трудно, има много движение и репетиции, за да се изгледят и свържат хармонично жестовете на звуковете или музикалните тонове за пред публиката. Някои студенти не издържат и се отказват или отлагат обучението си. Обучението в института бе предимно по сценична или художествена евритмия - това е представяне на едно стихотворение или приказка, или музикално произведение с жестове, пречупено през изживяванията на евритмиста. В зависимост от характера на произведението то е в точно определена форма за движение на сцената. С педагогическата евритмия се запознахме бегло в рамките на един месец, защото обикновено тези, които искат да продължат и да работят като учители във валдорфските училища след това четиригодишно обучение, завършват няколко месеца педагогическа евритмия в Ден Хааг, Холандия. А за лечебна евритмия се изисква допълнително обучение от година и половина с шестмесечен стаж в антропософска клиника. След като завърших през 2009 година, тъй като още няхме валдорфско училище, продължих да работя на корабите и когато бях на брега правех евритмия на семинарите по Валдорфска и лечебна педагогика, както и с една евритмична група, която съществуваше до периода на Ковид. Тогава аз започнах да превеждам книгите на Р. Щайнер, защото не можех да работя като евритмист. И тъй като трябваше да из-

държам семейството си, се върнах към морската професия.

Сега искам да кажа нещо и за нашите преподаватели по евритмия. Те бяха прекрасни хора, много добри евритмисти, много жизнени и ефирни. Обхващаха етерно цялата зала и веднага забелязваха някаква малка грешка, ако някой направи. Едната от доцентките беше над 70-годишна.

Тя премина Прага преди няколко години. Нашите преподаватели бяха забележителни хора: един холандец, един австриец, една руския и няколко немци. Холандецът беше много добър евритмист на около 60 години, но изключително жизнен и пъргав. Почти по шест часа на ден бяхме в постоянно движение. Това беше едно неопишуемо изживяване и само този, който е учил евритмия, може да го разбере. Аз се радвам, че успях да мина през това изпитание в този свой земен живот, въпреки че никак не бе лесно. Тъй като завърших обучението на 50 години и за мен бе по-трудно да правя сценична говорна и музикална евритмия, се съсредоточих върху някои упражнения

от лечебната евритмия, които могат да се правят всеки ден и които укрепват имунната система. Тези упражнения правехме на семинарите по Валдорфска и лечебна педагогика, и антропософска медицина, когато можех да присъствам. Преведохме със съпругата ми Лечебно - педагогическия курс на Рудолф Щайнер и няколко книжки на Карл Кьониг и Хенрих Шрам по Стария завет, а аз преведох и няколко по евритмия и лечебна евритмия, които не съм издавал за печат, поради спецификата - те са само за евритмисти. Евритмията винаги ми е липсвала, преди Ковид посетихме евритмичния фестивал във Витен, който се провежда всяка година, а предния месец също един фестивал в Коле Вал Д'Елза, Италия, където също имаше много евритмични групи от цял свят. За евритмията - това дете на антропософията - може да се говори много, а това е накратко.

Димитър Левашки
евритмист

Страниците за евритмията подготви **Диана Демирева-Мюл**

ФИЛОСОФИЯТА КАТО СРЕЩА, СЪБИТИЕ И СЪ-БИТИЕ РЕНЕ ДЕКАРТ

Френският философ, физик и математик Декарт е основоположник на съвременната философия и съвременната математика. Той е известен със следните произведения: „Разсъждения за метода“, „Размишления върху първата философия“, „Принципи на философията“. Името на Рене Декарт (1596-1650) кореспондира с представата за рационализма, при което цялото познание произтича от разума. Той пръв формулира

принципите, обуславящи **разума**, който включва мислене, съзнание, познавателен процес. Философията на този френски математик и физик се нарича „картезианство“ – първата програма на Модерността, която отделя науката от вярата.

Философът обосновава съществуването на Бог като безкрайна субстанция. Сътвореният от Бога свят се състои от две субстанции – духовна и материална. Този възглед се нарича „дуали-

зъм“. За да съществува субстанцията, тя не се нуждае от съществуването на нищо друго. Затова двете субстанции не взаимодействат помежду си и не въздействат една на друга в своето съществуване. Разумът има предимство пред сетивността, защото чрез него се осъществява познанието на духовната и материалната субстанция.

Духовната субстанция е проста и неделима, атрибутът ѝ е мисленето. Мисленето се стреми към подреденост, последователност и истинни резултати. Затова то се нуждае от надеждна изходна точка и от разумни принципи, които го ръководят.

Материалната субстанция е сложна, защото се дели до безкрайност. Неин атрибут е протяжността. Сетивата са под въздействието на протяжните тела и информацията от тях е хаотична, неточна и заблуждаваща.

Човек се състои от душа и тяло. Като проста субстанция душата е безсмъртна. Тялото е смъртно и тленно, то е съставно.

Мисленето обуславя съществуването – „Мисля, следователно съществувам“. Мисленето прави човека активно, познаващо същество. Знанията, които мисленето (разумът) съдържа, са достоверни и можем да разчитаме на тях.

Сетивата, възприемани като функция на тялото, създават противоречиви впечатления, затова заблуждават мисленето и не можем да им се доверим. Чрез сетивата не можем да стигнем до познание на принципите, върху които е устроен светът.

Тъй като мисленето се нуждае от надеждна изходна точка и от разумни принципи, които да го ръководят, Декарт изследва „метода“. Методът трябва да бъде принципен. Философът търси несъмнено положение, от което мисленето да тръгне. Затова последователно и аргументирано трябва да се усъммим във всичко, което сме приемали на доверие. Това е методическа проверка, която обуславя фразата: „Мисля, следователно съществувам“.

Декарт изгражда цялостна структура на познанието. На **първо място** тази структура включва елементите на метода. Те са:

1. Трябва да се приемат само безусловни (ясни и очевидни) истинни положения – като тези на математиката.
2. Сложният проблем трябва да се дели на по-малки, за да се реши по-лесно.
3. Мисленето трябва да върви от простото към сложното.
4. Трябва да се мисли изчерпателно, т.е. да е сигурно, че всички аргументи са взети предвид.

Днешният човек се оставя да бъде заблуден от една сентенция, която играе съдбоносна роля, а именно сентенцията: „Аз мисля, следователно съществувам.“ Но за днешния човек е валиден не този принцип, който идва от Августин и Декарт, а е валиден принципът: Аз мисля, следователно не съществувам! Онова, което преди всичко трябва да влезе в съзнанието на днешния човек, е следното: в това, което той изразява с думата Аз или Аз Съм, в това, което носи в съзнанието си, когато отправя по-

На **второ място** е с какво борави разумът в познанието. С идеите. Идеите са знания за всеобщите закони и принципи, върху които е устроен светът. Разумът не може да установи и познае идеите в опита, а идеите са разумни, затова Декарт казва, че идеите са вродени. **Вродените идеи** представляват знания, дадени на разума преди всеки опит, които съответстват на принципите, върху които е устроен светът. Гарант за истинността на идеите е Бог, а те са ясни и очевидни. Законите на действителността трябва да отговарят на принципите и идеите на разума. Това е основен постулат на рационализма и трябва да предпази науката от произвола на сетивността и субективността.

На **трето място** действителни науки са тези на разума – метафизика, математика, механика. Те се занимават с всеобщите принципи на света и съответстват на вродените идеи на разума. Познанието на мирозданието се осъществява чрез идеите за количествената протяжност на физическите обекти: дължина, ширина, дълбочина. Те пораждат други идеи (за форма, големина, положение, движение), които са идеализации на разума. Конкретните неща, които възприемаме, имат качества като цвят, звучене, мирис и др. Поради сетивния си характер те са неясни, относителни, несигурни, т.е. подлежат на съмнение и разумът не може да ги допусне според собствените си критерии. Математиката и механиката се занимават с чистата „протяжност“ и с „чистото“ движение, затова стигат до всеобщите, ясни и очевидни истини за материалната субстанция. Декарт има значим принос и към двете науки. Той е сред създателите на класическата (теоретична) механика и на аналитичната геометрия. Традицията на рационализма, започната от Декарт, е допълнена и развита от Бенедикт Спиноза и Готфрид Лайбниц.

Опонентите на рационализма от същата епоха го наричат догматизъм заради убеждението, че истината е във вродените идеи на разума и няма как да бъде достигната чрез опита. Философският **догматизъм** представлява характеристика на рационализма, която се изтъква от опонентите му с основаниято, че неговите основни положения са „вродени идеи“, които не могат да се докажат по друг начин освен по пътя на логиката.

Мария Здравевска

Мария Здравевска следва Журналистика и Социология в СУ „Св. Климент Охридски“, защитава и педагогически профил по всички философски дисциплини отново в Алма Матер. Преподава журналистика в Свободния университет в Бургас и работи като учител по философия.

глед навътре в себе си, той има само един огледален образ, едно отражение, което непосредствено обхваща всички наши понятия, с които работи нашият Аз. Така че в нашия душевен живот, като съвременни хора, ние не извършваме нищо реално. Истинската реалност само се отразява вътре в нас – и аз посочих начина, по който това става – а в себе си ние носим само отражението на нашата истинска същност.

Рудолф Щайнер, GA 187

МОЖЕМ ЛИ ДА ОЧАКВАМЕ НАЙ-ДОБРОТО ОТ СВЕТА?

В началото на миналия век един германски философ задава редица въпроси, на които Рудолф Щайнер вече е отговорил, но търсенето на тези отговори продължава. Духовното ръководство насочва житейския път на този мислител в същите градове, в които Рудолф Щайнер изнася своите лекции, но той напуска всеки град непосредствено преди идването на Рудолф Щайнер. И това се повтаря в Мюнхен, Берлин, Хайделберг и Базел. Така той пропуска „Влиянието на духовните същества върху човека“ на 06. 01. 1908 г. в Берлин, както и „Природата и духовните същества. Тяхното въздействие в нашия видим свят“ на 15. 01. 1908 г. също там. На 21. 01. 1909 г. пропуска „Принципа на духовната икономия във връзка с въпросите за прераждането“ в Хайделберг, както и „Духовната наука като подготовка за ново етерно виждане“ на 27.01.1910 г. в Хайделберг, но продължава да задава същите въпроси и не спира да търси истината, убеден, че нейният произход не е в научността. Резултатите от извънредно сложния му творчески път го увенчават със световно признание и го награждават с неизчерпаем читателски интерес към многобройните му научни произведения, основните от които са: „Разум и съществуване“, „Философия на съществуването“, „Пътят на мъдростта“, „За произхода и целта на историята“, „Човекът в модерната епоха“, „Обща психопатология“ и много други. Този философ е наясно, че науката никога не може да опознае целостта на света, и говори за нея като за научно суеверие. Той иска да доведе читателите си до границите, където възникват въпросите, на които никоя наука не може да даде отговори. И затова избира методологически дисциплинираното познание, но неудовлетворението от неговите резултати го води към такова търсене на истината, което само философията може да му даде, преди всичко защото тя е едно незавършено безкрайно движение. Но и защото, според него, философията е универсална и няма нещо, което да не я засяга. Той знае, че философията иска цялата истина, а истината в света е в постоянна борба. Философията довежда тази борба до краен предел, като поддържа един постоянен дуел сама със себе си. Такъв е философският път към всеобхватността, а този мислител иска да постигне именно всеобхватното познание.

Всепризнатият философ е Карл Теодор Ясперс, един от основателите на екзистенциализма, който твърди, че във философията на екзистенциализма няма нито един окончателен отговор. Всеки отговор води до нови въпроси, докато не остане един последен въпрос без отговор. И точно затова всеки сам трябва да измине крачките към истинското философско мислене. Ясперс твърди, че границата на модерния тогава емпиричен метод е там, където започва съмнението в реалността. Според него, човекът, застанал на тази граница, може да скочи в неизвестното и само с такъв скок той може

да се срещне с истинската свобода. Тази идея на Ясперс за границата на емпиричния опит и съмнението в реалността го отвежда до източните религии, които той не приема безкритично, а търсейки взаимодействието между Изтока и Запада, изследва развитието на света, като се надява да открие основите на глобалния свят. В центъра на философските му изследвания е вярата в Откровението, която той счита за непреходна и актуална, и точно в това търсене той открива себе си като екзистенциалист.

Много важно за Ясперс е обстоятелството, че ние се намираме в ситуации, които не можем да променим и от които

не можем да се изплъзем. Той е убеден, че ние не можем да избегнем, защото не ни е дадено да живеем, без да страдаме и да се борим. Ясперс твърди, че ние винаги сме забъркани в различни ситуации, които той нарича гранични. Ние можем да се опитаме да си изясним тези граници, като застанем с лице пред тях. Тогава можем ясно да усетим как расте копнежът да преминем отвъд тези граници, да узнаем какво има значение за нас. В сферата на познанието Ясперс се опитва да премине всички и всякакви граници. В своята „Психология на светогледите“ той разглежда многобройни различни представи за света и търси техния смисъл. Това е неговият начин да ни обясни как да се превърнем в хората, които действително сме, и как да намерим това, което наистина искаме. В неговите лекции говорят дългът, разумът и любовта, и всеки път по различен начин Ясперс започва отначало. Заедно с читателя той търси разликата между това, което може да се знае, и това, което не може да се знае, но интерес за него представляват само онези читатели, които умеят да задават въпроси. Той предполага, че никога порано не се е натрапвала на човешкото съзнание така неумолимо както днес неповторимостта на световноисторическата ситуация: Откъде? Накъде? Защо? Дали нашият днешен мит е край на всичко или е едно начало при съвсем нови условия? Ние, читателите на 21 век, можем да сравняваме с нашите днешни въпроси неговите размисли от началото на миналия век. Те достигат до нас така: „От гледна точка на Космоса нашата история е едно чудо. Това, което се е случило и се случва в някое отдалечено кътче на нашата планета, в един от милиардите млечни пътища, в един безкрайно кратък момент от времето, случва ли се и някъде другаде? Или ние сме единствените съзнателни същества?“

Малко или много са се променили тези размисли за един век? Независимо от динамиката на промените, които ще установим, приемаме за най-съществено това, че Карл Ясперс иска от нас да се научим да задаваме философски въпроси. И когато сме се научили да задаваме правилните въпроси, той ни поканва да влезем в неговата Малка Школа за философско мислене. Първото ни откритие там е, че в тази философска школа свободата има своята съдба, а

точно това е свободата, която търсим. Ние я търсим защото изворите на свободата ни напояват с животворна вода, а докосването ни до извора ни разкрива преди всичко дали и доколко принадлежим на себе си. Във философската школа на Ясперс само човекът, който се осъзнава като свободен, може да почувства себе си в себе си. Този, който не се осъзнава като свободен, може да остане извън себе си, когато не знае какво иска и действа произволно. Понякога пътят на свободата изглежда невъзможен, но този непроходим път само изглежда такъв. В действителност той е една земна задача, и това, което прави пътя рискован, е че човек не знае дали тя е разрешима или не. В такива случаи нещо ни подсказва, че към нас е насочена помощ, на която можем да се доверим, както се доверяваме на самите себе си. Степента, в която получаваме тази помощ, е същата, в която извършваме с любов това, което можем да извършим.

От същата школа за философско мислене научаваме, че съвременният човек черпи смешно малки количества вода от морето на познанието и прави само малки вдишвания от безкрайната шир на философската атмосфера. А целта на нашите мисловни усилия е да превърнем водата на познанието в духовна храна. И когато полагаме тези мисловни усилия, ние можем да очакваме най-доброто от света. Тогава той е наш дом и в него ние сме самите себе си. Но има дни, в които светът не е наш дом и ние не сме в себе си. Тогава можем да очакваме само най-лошото от него. В такива дни ние виждаме, че сме чужденци в този свят и идваме от някаква далечна родина. Но дори и когато пътят към свободата ни се струва невъзможен, ние можем да продължим да вървим по него с увереността, че точно той е нашата земна задача. И ако наистина сме сигурни, че е така, получаваме смелостта да се справим със задачата. Но когато си мислим, че задачата е неразрешима, нашият път се превръща в неизбежен риск. И в двата случая ние сме насочени към една неизвестна помощ, но във втория случай вероятността да я пропуснем е голяма. Духовната помощ се насочва толкова по-сигурно и неотклонно към нас, колкото по-достойни се оказваме за нашата свобода. И това не е всичко, защото понякога ние наистина се оказваме достойни за тази свобода, но доколко тя е наистина наша?

Самата свобода е наша в същата степен, в която ние извършваме с любов свободните си дела. И тук най-същественото е дали можем да принадлежим на себе си в свободата или можем да изгубим себе си в нея. В зависимост от това свободата може да ни доведе до полет и възход или до падение и отчаяние. Във втория случай се чувстваме изоставени, обезверени, лишени от реалност и несвободни за всичко. Тогава разбираме, че сме пропуснали нещо значимо и сме останали слепи за знаците, които ни дава реалността. А светът непрекъснато ни показва своите знаци, с които иска да ни разкрие онези скрити истини, които остават невидими зад своите постоянно променящи се значения. Такъв е езикът на духовната реалност. Знаците са субективни, защото всеки човек ги основава на своите представи, начини на ми-

слене и сили за проникване в реалността. Според Ясперс, философията разкрива най-недвусмислено този език на духовната реалност и ни издига до един далечен хоризонт, от който се вижда мястото на настоящето във вечното. Ясперс твърди, че философията е единствената голяма сила, с която всеки човек намира своя път към свободата, но той не може сам да създава свободата. Човек може само да създава себе си от нея. Когато той успее да се потопи във външната реалност, вижда, че от нея идва светлината, която кара неговата вътрешна свобода да расте. И всеки човек е свободен в същата степен, в която вижда нещата озарени от тази светлина. Тази светлина е тиха, непретенциозна и сигурна в себе си.

Въпреки че Ясперс стига до осъзнаването на своята собствена познавателна безпомощност, той е наясно, че философията не е безпомощна в това, което може да даде на отделния човек. Свободата е еднакво свързана с осъзнаването на силата и безсилието, а в нашата епоха безсилието се осъзнава по нов начин. Във всяко безсилие човек може да види заложения в него обрат към издигане и възстановяване. Всеки човек може да направи скок и сам да промени себе си. Според Ясперс, точно тук философията може да изпълни своите задачи. Тя ни предпазва от безразсъдството да считаме злото за неизбежно. Философията нарушава спокойствието на света и не позволява да бъде изтласкана

в страни. Тя ни учи да гледаме злото в лицето и да не позволяваме да ни мямат. Философията може да бъде фактор за човешкото спасение, но може да запази и достойнството на човека при неговата евентуална смърт. Смъртта и безсмъртието обикновено ни се изплъзват в познанието. Темата за смъртта и безсмъртието е една

Абсолютно нищо не са написали най-знаменитите философи като Сократ, Питагор, Акресилий, Карнеад. На какво основание ги считаме за философи? На основание на това, че са живели в съответствие с онова, на което са ни учили.

Плутарх

от водещите теми в екзистенциализма и нито един екзистенциалист не би я пропуснал. Ясперс също не се разминава с нея, защото именно неговият тематичен избор е определящ за това философско течение. В неговата „Малка школа за философско мислене“ можем да открием, че когато говорим за смърт и безсмъртие, ние всъщност не знаем нищо. Знаем само това, че смъртта е една гранична ситуация, една от онези гранични ситуации, които ни разкриват, че стоим на ръба на бездната. Тази мисъл за смъртта може да предизвика такъв страх, че изобщо да не живеем, защото ако мислим постоянно за смъртта, ние можем да пропиеем живота си. Единствено силата на самата мисъл за смъртта може да ни освободи от скритото безпокойство, което владее и парализира душите ни. Това парализиране разрушава човека, който не е постигнал в живота си познанието за смъртта. Според Ясперс, смъртта не е истинска и това определя основната задача на човека. Той смята, че задачата на човека е да живее в риск и опасност в мащабите на отредените му ситуации, защото ако ограничава себе си, това не е никаква свобода. Карл Ясперс споделя с читателите си, че в някои моменти всичко в него крещи, че трябва да не живее, но той е избрал дълголетието, преодолявайки този крясък и постоянно откривайки знаците на живота. Философията е истинското му

Веселина Велкова

ТАЙНИЯТ АВТОР

За Пс.-Дионисий същността на Бог е непознаваема, затова свръхсъщностната Му безпределност е неизречима.

Въпросният път, според Пс.-Дионисий, минава през три

Бог обаче се самооткроява в своите творения и можем да Го познаваме косвено в Неговите богопроявления. Сред тях Пс.-Дионисий обръща специално внимание на небесните чиноустроения. Те са умопостижими и за тях може да се говори, макар и не така, както са в действителност, а по начин, по който ние можем да ги възприемем.

За да опише Божественото благоустройство на космоса, той усъвършенствал изкуството за осмисляне на мистичния опит чрез философския понятия. Така той пръв разкрил строежа на деветстепенната небесна йерархия с нейните три триади: Серафими, Херувими и Престоли; Господства, Сили и Власти; Начала, Архангели и Ангели.

Неизменна цел на всяка йерархия, според Пс.-Дионисий, е богоподражателното богоуподобяване и всяко нейно дело се свежда до свещено причастие и предаване на Божествената светлина и съвършенстващо знание на подлустящите чинове.

По думите на тайния автор, първата триада – Серафими, Херувими и Престоли, се разполага непосредствено около Бог, бидейки единствена допусната до непосредствено общение с Него.

Серафимите живеят във вечно движение около Бог. В нескончаема жар, бързина и кипез те възвеждащо уподобяват на себе си по-нискостоящи чинове, като че ги кипват и разгарят до подобна на своята горещина, и ги очистват като мълния и всеизгарящ огън чрез своето неугасимо, светобластно и осияващо свойство да изтребват всяко порождение на тъмнината и мрака.

За Херувимите Пс.-Дионисий пише, че имат способността да познават, богозрят и приемат височайше светодарение от Бога. Те съзерцават с първозданна сила богочначното великолепие, преизпълват се с мъдротворящо подавание и щедро приобщават стоящите по-долу чинове към излиянието на даруваната им Премъдрост.

Престолите са богоносни, понеже по благодат носят върху себе си Бог. Заедно с другите два чина, те са първично причастни на Бог и предават надолу по йерархичите стъпала даруваното им Божествено осияние.

Втората йерархия се очиства, просветлява и съвършенства от първата йерархия и на свой ред предава Божествените осияния на третата.

Господствата притежават величествена, възвишена и непоколебима природа. Те са възплъщение на върховната божествена власт в най-чистата ѝ форма, която не заробва и не тиранизира, а е проводник на Божията благодат.

Силите притежават нерушима доблест, присъща на бо-

гообразните им действия, спомагащи за подредените и хармонични движения в космоса. Те мощно се възвеждат към богоподражание и неотклонно се взират в свръхсъщностната силотворческа мощ на Бога, превръщайки се, доколкото е възможно, в нейно подобие.

Властите отговарят за регулирането на свръхземната власт, като гарантират, че тя се използва правилно и никога не се превръща в деспотична сила и не се осквернява. Те възплъщават богоподобните форми на Божествената власт, внасяйки ред и сила в ангелските редици.

Третата йерархия има пряк досег с човеците. Началата, Архангелите и Ангелите отговарят за управлението на земното царство и ръководят йерархичните, духовните и моралните форми в човешкия живот. В качеството си на вестноосци, те предават на хората свещеното знание и божественото просветление, получено от по-горните йерархии. Началата направляват осъществяването на Божия промисъл в човешката история. На Архангелите е поверена грижата за народите, а на Ангелите – за отделните човешки души. Общото в небесната служба на третата йерархия е да тълкува Божията воля, която ѝ се съобщава от по-висшите небесни чинове, за да я известяват на човеците.

Единственият, който низходил до самото земно човешко битие, е Христос – свръхсъщностната причина на всички небесни същности. Най-първо те били посветени в Божественото тайнство на Христовото човеколюбие, а едва след това чрез тях благодатта на това знание достигнала и до нас.

В завършек един любопитен факт. Наред с огромното влияние на „Ареопагитиките“ в западното Християнство (над 1700 цитата от тях има само в „Сума на Теологията“ на Тома Аквински), Дионисиевото учение за небесната йерархия повлияло също и метафизиката на мистичното течение в източното Християнство – исихазма. Например в своите съчинения и послания видният исихаст Св. Евтимий, Патриарх Търновски, обичал всякога да се позовава на „великия Дионисий“. Методът на безмълвното богосъзерцание, описан от Псевдо-Дионисий, залегнал в основата на исихастката практика. При нея исихастът издигал умствения си взор към небесните чинове и правел себе си съпричастен на тях. Зад образите на сетивното познание той намирал небесните първообрази, имащи своето битие в небесната йерархия.

Роман Радков

Роман Радков завършва философия в СУ „Климент Охридски“. Член е на АОБ от 2025 г.

РУДОЛФ ЩАЙНЕР И РИХАРД ВАГНЕР

Заслужава си да проследим по-внимателно отношението на Рудолф Щайнер, създателя на Антропософията, „науката за Граала“, към Рихард Вагнер. В младежките му и студентски години мнението на Рудолф Щайнер към Вагнеровата музика е изключително критично. Той търси „чистата музика“, при която сетивните впечатления и духовното съдържание са идентични.

„Това, че музикалният елемент се стреми да „изрази“

нещо, което далеч надхвърля границите на музикалното изкуство – както тогава твърдяха привържениците на Вагнер – ми се струваше, че няма нищо общо с музиката“, пише Рудолф Щайнер в своята автобиография. „Аз говорех за варварството на Вагнер, и че музиката му е същински гроб за истинското музикално изкуство“... И Рудолф Щайнер се оплаква от съдбата си, че „аз попаднах в едно човешко обкръжение, сред което имаше изключително много почитатели на Вагнер. Всичко това значително допринесе за факта, че

много по-късно ми беше доста трудно да се издигна до разбирането на неговата музика, което в края на краищата е нещо естествено за такова забележително културно явление.“¹

Този процес очевидно започва във Ваймар, където Щайнер се преселва на 29-годишна възраст. И той си спомня за възлението, което е изпитвал при изпълнението на Вагнеровите музикални драми във Ваймар. След като се установява в Берлин през 1897 г. той постепенно се издига до едно по-друго разбиране за Вагнер, което вече няма нищо общо с „чистата музика“, а по-скоро се доближава до неговите най-дълбоки и интимни прозрения. Първоначално той остава ангажиран с особената връзка между словото и музиката, на която Вагнер придава изключително важно значение. В едно есе от 1898 г. големият музикант написа, че „онова, което в този свят не може да се изрази с думи, трябва да се потърси в езика на музиката.“²

„Аз също така вярвах, че той дори подценява изразната сила на словото. По същество думите внушават много повече, отколкото те ясно и точно изразяват. И ако човек има усет за това по-дълбоко значение на думите – поне според мен – той може да проникне в най-скритите дълбини на душевния живот. Думите не бива да се обвиняват за това, че повечето хора не ги възприемат достатъчно дълбоко“³ Тук художествената концепция и работният метод на Вагнер очевидно са поставени под съмнение; като автор както на езика, така и на музиката, той изисква от музиката да продължи там, където езиковият израз е достигнал своя предел. Щайнер твърди, че Вагнер подценява изразната сила на думите, и че не е в природата на думите да се стреми към продължение и дори засилване на музикалното въздействие.⁴ Когато по-късно Щайнер изразява искреното си възхищение от Вагнер, той го прави от по-различна гледна точка. Неговата оценка от 1898 г. за връзката между музиката и езика у Вагнер остава непроменена и валидна, но засега той не я разглежда по-подробно. Приблизително след 1905 г. възгледите му относно Вагнер придобиват различен характер: Сега погледът му е отправен към фундаменталните проблеми, залегнали в неговото общочовешко културно дело.

Новото християнство

Днес християнството се намира в решителна фаза от своето развитие. То е основано върху преданията на Библията, на „Книгата“. Тази връзка с „Книгата“ е безусловна. Това, което не е „библейско“, се счита за „нехристиянско“. Обаче днес „библейско“ означава не само буквалното съдържание на Новия завет, но и „правилното“ му разбиране според догматичните определения на църковните събори. Това ни отвежда до едно заключение, направено още от църковния отец Августин (354-430) и формулирано по-късно от Рудолф Щайнер: „Следователно, Евангелията не съдържат в себе си знак за своята истинност“. За Августин това предполага нещо, което Рудолф Щайнер допълнително уточнява по следния начин: „На Евангелията трябва да им се вярва, понеже идват от личността на Исус; и понеже по един тайнствен начин Църквата черпи от тази личност силата да ги направи достоверни.“

Но днес тази епоха е вече отдавна отминала. Днес

истините на Евангелията трябва да бъдат търсени и разбирани по други пътища, а не по тези, описани от Августин. Пътят към разбирането на четирите Евангелия сам по себе си, също е „Евангелие“, което Рудолф Щайнер нарече „петото Евангелие“.⁵ Чрез това духовно Евангелие могат да бъдат разбрани останалите четири.“ От 1910 г. нататък Рудолф Щайнер говори все по-настоятелно и конкретно за тази нова, обективно-присъстваща действителност, която той нарече „етерен свят“. Той обозначава новата действителност с израза „новото идване на Христос в етерния свят“. Това е светът на свръхсетивните жизнени и формиращи сили, непосредствено „граничещ“ с областта на органическия живот. Новото идване на Христос е едно свръхсетивно събитие, но събитие, което протича във времето също както сетивните събития. Има главно три области, в които „новото“ може да бъде забелязано.

Първата област се отнася до околната среда. Като вид „космическо християнство“, християнството отново приема едно духовно измерение, което все още е притежавало най-ранното християнство: връзката с природата и с годишния ритъм. Би могло да се говори и за едно изгубено „езическо“ измерение, също и за връзката с древните мистерии. Така следва да бъде разбирано и заглавието, което Рудолф Щайнер дава на първото си произведение, посветено на християнството, а именно „Християнството като мистичен факт и мистериите на древността“.

Втората област засяга връзката между същността на злото и напълно новото разбиране за неговото значение и неговия принос за еволюцията на човека; една връзка, която все повече ще се откроява в новото християнство. Деветметровата дървена скулптура „Представителят на човечеството“ - Христос между противоборстващите сили на Луцифер и Ариман – може да се разглежда като фундамент и ориентир за новото отношение към злото.

От вяра към прозрение

Третата област напред ще бъде един нов начин за достигане до истинската същност на християнството. Досегашната основа на вярата в една доктрина, предписана от Църквата, ще трябва все повече да бъде допълвана и заменяна от вяра във вътрешните изживявания, в които християнската действителност ще бъде видяна в напълно нова светлина. Когато през август 1910 г. Рудолф Щайнер постави първата си „Мистерийна драма“, той включи в нея и една ясновидка, която проговори съвсем открито за тези нови изживявания, отварящи пътя към новото християнство (като думи, изречени от Христос): „Досега живели сте във вяра, утешавали сте с надежди, но напред утешени ще сте от прозрението, а освежени ще сте от мен самия. Живеех аз във душите, които търсеха ме страстно, чрез словото на пратениците мои, чрез силата на техните молитви. Вие виждахте на сетивата светлината и трябваше да вярвате в сътворението на Духа. Но сега лъч на ясновидство в душите ви просветва.“

Вече споменахме, че след 1905 г. възгледите на Щайнер за Вагнер се променят и се фокусират главно върху фундаменталния проблем, скрит зад епохалното му културно дело. Щайнер вижда този фундаментален проблем не друга-

де, а в пророчеството на Вагнер за бъдещото християнство с оглед на човешките духовни способности, характерни за „петата културна епоха“. Добре известно е едно изказване на Вагнер: „За мен християнството все още не е навлязло в живота, и както първите християни, аз очаквам второто идване на Христос“. ⁶ Дали в душата на Вагнер не живее нещо пророческо от споменатите три области на новото християнство?

Що се отнася до първата област (космическото християнство, езическите измерения на християнството, древните мистерии), признаците за това са очевидни. И Щайнер ги назовава: „По този начин събитието в Байройт ни показва сливането на две културни течения, възраждането на гръцките мистерии, и едно ново християнство.“ ⁷

Вълшебството на Вагнеровия Разпети петък

Може би Вагнер наистина долавяше връзката между тези гръцки мистерии и християнството, когато през 1849 г. той написа: „Така Исус би ни показал, че ние, хората, всички сме равни и братя; обаче Аполон би подпечатал това велико братство с печата на силата и красотата, и би отвел човека от съмнението в неговата стойност до осъзнаването на неговата най-висша божествена сила. Ето защо нека сега да издигнем олтара на бъдещето, както в живота, така и в живото изкуство, на двама от най-възвишените учители на човечеството: Исус, който пострада заради всички нас, и Аполон, който ни въздига до нашето протъкано от радост и веселие достойнство.“ Този олтар ще свърже християнството с езическото – една бъдеща перспектива на следващата културна епоха, когато пролетното Слънце ще изгрява в знака на Водолея. По този повод Рудолф Щайнер казва: „Тогава Слънцето ще навлезе в съзвездията Водолей. И едва тогава християнството наистина ще изгрее в света, и езическото ще се съедини с него.“ При Вагнер откриваме най-чистия и ясен израз на тази връзка между християнство и езичество, между природата и човешкия морал, в едно негово изживяване, което той е имал на 44 годишна възраст в Цюрих по време на Разпети петък; тогава, нанасяйки се в малка крайградска къща, предоставена му от приятели („Убежището на зеления хълм“), където най-после той можеше да живее и работи спокойно. – „Сега буквално избухна и красивата пролет; на Разпети петък се събудих за пръв път в този дом, залят от Слънчевата светлина; малката градина беше цялата в зеленина, птиците пееха и най-накрая можах да седна на една от кулите, за да се насладя на дългоочакваната и толкова обещаваща тишина. Изпълнен с тези чувства, изведнъж осъзнах, че днес е Разпети петък, и си спомних колко силно бях разтърсен от забележителното предчувствие в поемата „Парсифал“ на Волфрам фон Ешенбах. След онзи престой в Мариенбад [...] никога повече не се бях замислял за този поетичен текст; но сега идейното му съдържание ме завладя с неудържима сила, и от мисълта за Разпети петък аз набързо замислих цялата драма, съставена от три действия, които веднага скицирах накратко.“ ⁸ В това изживяване е скрит зародишът на Вагнеровата мистерийна драма „Парсифал“. А художественото му пресъздаване чуваме най-вече в третото действие, в сцената „Вълшебството на Разпети петък“. ⁹

Втората област на бъдещото християнство, връзката между природата и действията на злото, също играе решаваща роля в творчеството на Вагнер, и по-специално в „Парсифал“; особено в противоположността между замъка на Граал и царството на Клингзор. Тази противоположност е навсякъде, виждаме я олицетворена в образа на Кундри, която в крайна сметка постига „усилване на всички равнища“, напълно в смисъла на Гьотевите думи: „Същността на света се изчерпва в противоположността и усилването.“

За третата област, в която човек ще изживява новото християнство, е характерен новият начин за достъп до неговата истинска същност. Става дума за отношението между вяра и прозрение. Рудолф Щайнер също вижда Вагнеровото дело като пряко свързано с тази област. „Рихард Вагнер прозря приближаващото време, когато християнството действително ще навлезе в света, [...] когато това християнство ще заговори на своя същински, правечен език. И сега тези, които са повярвали, отново ще станат виждачи.“ – Пет години по-късно много сходно прозвучават и думите на ясновидката в „Мистериината драма“ за второто идване на Христос: „Живели сте във вяра, утешавали сте се в надежда, сега утешавайте се във прозрението.“

Връзката с прозрението става още по-интимна в творчеството на Вагнер. Второто идване на Христос, пришествието на Христос, се случва в сферата на етерния свят, т.е. в сферата на силите, които отговарят за живота и за растежа. И ние вече видяхме: В своето музикално „вълшебство на Разпети петък“ самият Вагнер прозря и стана виждач; изживяването на Разпети петък се превърна в решителна отправна точка за неговия „Парсифал“. „И от идеята за Разпети петък аз набързо замислих една цяла драма, съставена от три действия...“ – Ето как съдбоносното изживяване на Вагнер, свързано с Разпети петък, обхваща новото християнство като включва и трите описани области.

Според Рудолф Щайнер, който е присъствал на едно от представленията на „Парсифал“, тази идея за прозрението, родена на Разпети петък, около която израства цялата сценична драма, слага своя отпечатък и върху самата музика: „Вагнеровата музика носи в себе си всичко онова, което е присъщо на истините в легендата за Парсифал. Благодарение на особената Вагнерова музика слушателите получават много специални вибрации в своите етерни тела. В това се крие и тайната на Вагнеровата музика. Всъщност далеч не е нужно човек да разбира какво точно се случва на сцената; той се отваря за благотворните въздействия на тази музика, които нахлуват в него именно чрез етерното тяло. А етерното тяло е интимно свързано с всички движения на кръвта. Рихард Вагнер просто разбра тайната на пречистената кръв. Неговите мелодии, хармонии и ритми – съответно израз на човешките мисли, чувства и воля – носят в себе си вибрациите, които трябва да са налице в етерното тяло на човека, ако той иска да се пречисти, както е необходимо, за да получи тайната на Свещения Граал. Рихард Вагнер се докосна до тази тайна, както никой друг. И тъкмо силата, с която постигна това, го направи един от великите художници на всички времена. В негово лице не бива да виждаме обикновен музикант, а един дълбок познавач, който се осмели

отново да върне и въплъти за модерното човечество тайните на Свещения Граал.

Това са само част от широкообхватните аспекти на Вагнеровата („Парсифаловата“) музика. Тя непосредствено активира етерното тяло на човека и го прави виждащ: „Всъщност далеч не е нужно човек да разбира какво точно се случва на сцената; той се отваря за благотворните въздействия на тази музика, които нахлуват в него именно чрез етерното тяло.“ Щайнер не се спира повече върху връзката между музиката и езика – достатъчна е напълно новата му гледна точка по отношение на вълшебника от Байройт.

Изказванията на Щайнер са направени преди 1909 г. Те визират едно християнство, което идва към нас от бъдещето – точно както го е усещал и Вагнер. Няколко години по-късно нещата се променят: Бъдещето се превръща в настояще и Рудолф Щайнер го определя като онова „второ идване на Христос“, което отскоро се разиграва напълно обективно в нашето съвремие. Вагнер вече надникна в това бъдеще, той „очакваше“ второто идване на Христос. И от тази душевна нагласа, като едно „сценично музикално посвещение“ се роди музикалната драма „Парсифал“.

Михаел Дебус
превод от немски: ДД.

Михаел Дебус изучава математика, физика и философия в Тюбинген и Ерланген. Завършва теология и става пастор в Християнската общност, Щутгарт. От 1978 г. е редовен участник в ръководството на Свободната висша школа на Християнската общност в Щутгарт. Статията е публикувана в списанието „Das Goetheanum“, 13/2023

Бележки

1. Рудолф Щайнер, „Моят жизнен път“, Събр. Съч. 28, гл. 4.
2. Рихард Вагнер, „Опера и драма“.
3. Рудолф Щайнер, Избрани статии, Събр. Съч. 29.
4. Рудолф Щайнер, „Изкуството в светлината на мистериите: мъдрост“, Събр. Съч. 275, лекция от 29.12. 1914.
5. Рудолф Щайнер, „От изследването на Акаша. Петото Евангелие“, Събр. Съч. 148.
6. Записано в Дневника на Козима Вагнер (15. 07. 1879)
7. Рудолф Щайнер, „Окултните истини на древните митове и легенди“, Събр. Съч. 92, лекция от 19.05. 1905.
8. Рихард Вагнер, „Моят жизнен път“, трета част, 1850-1861.
9. Илона Шуберт съобщава, че веднъж, когато заедно с Рудолф Щайнер е слушала „Парсифал“, той е споделил, че музиката към думите на Гурнеманц: „Днес безгрешната природа своя празник на невинността си извоюва“ е директно инспирирана от съществото на Граал.

ПРОШКАТА КАТО НАЙ-ПРЯК И ВЕРЕН ПЪТ КЪМ ДУХОВНИТЕ СИЛИ НА ЕТЕРНИЯ ХРИСТОС

Прошката е качество на силните

В петата молба на молитвата „Отче наш“ се казва: „...и прости ни дълговете наши, както и ние прощаваме на нашите длъжници“... Защо ни е нужна прошката? Колко да прощаваме – „до седемдесет пъти по седем“ ли – както казва Христос на Петър?(Матей 18:21). Всъщност безкрайно много пъти. Мисля, че темата за прошката е вечна, защото тя е свързана с нашата същност, с нашия живот, с нашата карма. Тя е свързана и с нашата способност да обичаме себе си и другите. Всеки ден да се учим да обичаме и да прощаваме. „Да живееш сред хора, означава да прощаваш“ – казва Робърт Фрост. Днес хората сякаш забравят любовта и прошката.

Защо понякога е толкова трудно да простим на другите и на себе си? Има такива, които страдат и казват, че безмерно обичат, но не могат да простят за стореното зло. Те може би трябва да си зададат въпроса: „Кого точно обичам – себе си или другите?“ Дали могат да намерят сили да прощават безмерно, щом така обичат? Защото, както казва Апостол Павел в Проповедта си до Коринтяни: „Любовта е дълго търпелива, пълна с благост, всичко извинява, на всичко се надява, всичко претърпява... Любовта никога не отпада.“ Ние често нямаме никаква представа защо даден човек извършва нещо лошо срещу нас и не знаем какъв е живота му, подбудите, кармичните му дългове спрямо нас и нашите

Благостта ще стане най-действащото морално средство, с помощта на което в бъдеще последователите на Манес ще водят борба със злото. В немския език това душевно качество се обозначава с думата Milde. В своя непосредствен смисъл и своите етимологични корени тази дума е сродна с думата Прошка. В ежедневието живот ние по естествен път предполагаеме, че у човек, за чийто характер употребяваме думата благ (milde), съществува повишена способност за прошка.

С. Прокофиев

спрямо него. В старите времена, когато хора са били убивани, те са искали близките им да отмъстят за смъртта им. Така са воювали едни срещу други и цели родове са се изстребвали взаимно. Има хиляди примери в историята и литературата за това. А невинният Христос, разпънат на Кръста се обръща към небесния си Отец и му казва за палачите си: „Отче, прости им, понеже не знаят какво вършат!“ (Лука 23:34). Това е неговият пример! След Мистерията на Голгота, първите християни, които са загинали посичани от римските войници са казвали същите думи: „Господи! Прости им, те не знаят какво вършат!“ Като знаем, че хората, които ни обиждат нямат представа какво вършат, т. е. нямат съзнание за делата си, може би по-бързо ще стигнем до даването на прошка. Има различни теории, практики, учения все за това, как да се научим да даваме прошка. Често се казва, че трябва, като простим да забравим. Такова е и антропософското разбиране за даването на истинска прошка. Удивителен пример за това е един документ от Мария Щайнер - „Призив за помирение“, публикуван на 12. 12. 1942 г. в „Бюлетина за новини“ на членовете на Антропософското Общество. Там Мария Щайнер посочва, че единственият път за спасение, за излизане от дълбоката криза обхванала обществото тогава, е в засилването на моралната субстанция на всички и най-верният път за това е даването на истинската прошка. Нейните думи важат с пълна сила и днес: „Но все

пак чудеса още стават. Те се случват, когато моралната субстанция е толкова силна, че оправдава чудото. Какво можем да сторим ние, за да спасим своята морална субстанция? Можем да простим! Можем да забравим нещата достойни за забравяне и да не се ровим в старите несправедливости спрямо нас. Ние можем да зачеркнем всички стари истории, които изсмукват силите ни и – доколкото сме млади и живели настрана – можем вече да вникнем в същността им... Струва ми се, че в забравянето и в прошката е вложена единствената възможност за пречиштането ни - и на Обществото и на отделния човек.“ Във връзка с тези мисли, за да простим от цялото си сърце имаме доста път да извървим, защото прошката не трябва веднага да заличава спомена, а да го трансформира и тогава ние преставаме да виждаме събитията по същия начин, преставаме да виждаме себе си или другия човек по същия начин. Често ни е необходимо повече време да осъзнаем това, което се е случило и да простим на другия човек или на себе си. Много по-дълъг е пътят от самата прошка до процеса на моралното дишане. В този процес човек първо се научава да не избягва срещата си със злото, а смело да го посреща. На всеки му липсва кураж за една такава среща и отначало е достатъчно да бъде честен със себе си. Но крайната цел е злото да бъде преобразено в добро, а за едно такова претворяване са необходими огромни и неизмерими духовни сили. И всеки човек сам решава за себе си иска ли да извърви този толкова труден път или иска да си спести усилията.

Когато не можем да простим, изживяваме болка и страдание, скърбим непрекъснато, живеем във филм, в някакъв сън, разказваме историята си на близки и приятели. Това дълго непрощаване е изтощително и може да отвори душевна рана, да ни разболе. През 2004 г. двама американски психолози – Еверт Уъртингтън-младши и Майкъл Шерер на базата на своите изследвания, са установили връзката между здравето и прошката. Нежеланието за прошка може да увреди организма, да повиши кръвното налягане, действайки върху периферната нервна система и ускорявайки пулса, върху имунната система, а може да има още много здравословни проблеми, гняв, безпокойство, депресия. Негативните мисли могат да разклатят физическото, психическото и емоционалното ни здраве. Непрощаването ни кара да стоим в собствения си затвор на обида, мъка, омраза, да таим в душата си изречените лоши думи или извършени постъпки спрямо нас и от нас. За да преодолеем това, ни трябва вътрешна сила, вътрешно решение да простим, да направим крачка напред, да се погледнем отстрани и съзнателно да извървим пътя до прошката, заради самите нас и заради другите. Това потвърждават думите на Махатма Ганди: „Слабите не могат никога да простят. Прощката е качество на силните. Принципът „око за око“, може само да доведе до пълното ослепяване на целия свят.“

Каква огромна душевна сила са имали хората от концлагера Равенсбрюк, за да напишат молитвата: „О, Господи помни не само мъжете и жените с добра воля, но и тези с лоша воля. Но не помни само страданието, което те ни причиниха. Вместо това, помни плодовете, които сме родили благодарение на това страдание – нашето другарство,

нашата лоялност помежду ни, нашата смиреност, нашата смелост, нашата щедрост, величието на сърцето, което израсна от тази беда. И когато те застанат пред Твоя съд, нека всички тези плодове, които сме родили, бъдат тяхното опрощение. Амин.“

А Мартин Лутър Кинг младши казва: „Трябва да развием и поддържаме способността да прощаваме. Този, който е лишен от силата да прощава е лишен от силата да обича.“ Ако успеем да достигнем до приемане и до приемливо разбиране на случващото се, ако успеем да се преборим със себе си и да достигнем до прошката, ще преобразим спомените си, живота си, дори съдбата си към по-добро. Чрез акта на прощаването ще получим изцеление, ще подобрим физическото и душевното си здраве, ще преживеем метаморфоза, ще се превърнем в алхимици. Търсенето на прошката можем да сравним с търсенето на пътя на Парсифал към Светия Граал. Всъщност, ако простим от чисто сърце, ще открием съкровищата, които винаги сме търсили – здраве, любов, щастие, хармония и свобода. Това се превръща в намирането на добродетел, която е безценният дар от нашата благословия, отправена към друг човек, чрез силата на прошката. Но има едно огромно съкровище, което ние като антропософи знаем и то е скрито в безценната книга „Окултното значение на прошката“ от Сергей Прокофиев. В нея се разкрива и какво се случва след смъртта на хората, които са се научили да прощават, а докато са били на Земята са прощавали многократно на другите и как се отразява това на всички. Сергей Прокофиев обяснява, че като се прости на някого, след смъртта няма да има нужда от кармично изравняване, от връщане на станалото, а ще има освобождаване от това и заедно с простилия му, издигане и осъзнаване на другия човек, на простения, който е извършил недоброто деяние. По този начин с освобождаването на силите за изравняване ще се помогне на висшите Йерархии да творят добро и ще има огромна полза за света.

Нека да си представим, как двама души са застанали един срещу друг. Единият прощаващият, другият сгрешилият, който е поискал да му се прости. Всъщност, да дадеш прошка, това означава, да бъдеш силен и смел, и благородно, да протегнеш ръка, да стиснеш ръката на другия. Да го прегърнеш и да усетиш биенето на сърцето му! В тази прегръдка да почувстваш вълнението на двете души, даването на прошката и приемането ѝ! Така се постига хармонията, в която живее Вселената и радостта от чудото на случването, и любовта, която идва отново, и заема своето място, изпълва пространството с красотата си, и с величието на прощаването! Това е пълното освобождаване от оковите на омразата, гнева, ненавистта, завистта, честолюбието, гордостта! Това е апотеозът на живота! Химн на Божественото начало в човека, търсещ, откриващ и даряващ любов и прошка на другите! Това е пътят към мъдростта и истината! Това е път към пречиштането на Аза да се понася някой, да се носи товарът на другия, да му се даде облекчение, да му се прости, да бъде обичан, дори и когато е нашият враг. Ако това се случва в живота ни, ако сме от прощаващите, както казва Сергей Прокофиев, за нас в „акта на прошката възниква съвършено нова връзка с Христос, която ни открива възмож-

ност постепенно да ставаме все по-съзнателни сътрудници на Христос в сферата на кармата, това означава и в процеса на преобразяване на целия наш космос.“ – това дава възможност на Христос да навлезе в конкретното формиране на индивидуалната ни карма, много повече, отколкото, ако не сме простили. „Затова може да се каже също, че в момента на прошката в човека започва реално да се осъществява принципът „Не Аз, а Христос в мен“, докато в акта на отказването на прошка се проявява противоположният принцип „Не Аз, а Яхве в мен“ – казва Прокофиев. В такъв случай би трябвало да разберем дали сме старозаветни хора, които живеят без прошка по законите на кармичната необходимост или започваме да формираме в себе си „новозаветния човек, разцъфтяващ подобно на цвят към Слънцето на Христовата свобода, любов и благодат“ – това ни разкрива от духовна гледна точка Сергей Прокофиев.

Независимо дали някой човек съзнава или не съзнава грешките си спрямо нас и не се обръща към нас, за да му простим, можем да му дадем и непоискана прошка. Това го знам и от личен опит. Имаше периоди в живота ми, когато почти непрекъснато се случваха лоши неща с мен. Бях болна, отчаяна, чувствах се предадена, обидена, неразбрана. Страдах и не можех да намеря опорна точка и сила. В един момент си казах, че няма да продължавам така, че трябва да простя на всички, от които се чувствах засегната, че само прошката, любовта и смиренieto ще ми помогнат да продължа напред и ще ме доведат до равновесие. Не беше лесно да го направя. След като дадох своята непоискана от

другите хора прошка, се случи истински обрат в живота ми. Скоро забелязах, че тези, на които простих, започнаха да се отнасят по-добре към мен. Малко по-късно открих Антропософията и така вече тридесет години аз се опитвам да вървя по този път и да прилагам Духовната наука в живота си. В много далечното бъдеще, човек ще е развил способността да вдишва в себе си злото и да издишва добро. Но преди да стигнем до това бъдеще, е необходимо всеки ден да се опитваме, да упражняваме прощаването на малките неща. В такива случаи всеки човек може да долови прилив на нови духовни сили. Но е необходимо да продължава да се стреми към даването на прошка. Можем да помислим колко важно е да простим на нашите починали близки, да им поискаме прошка и да им четем антропософски лекции всяка събота сутрин. Аз правя това повече от двадесет години и ще продължавам докато имам сили.

Запомних един разговор със скъпата ни приятелка Светла Бисерова по темата за прошката, тя каза: „Добре би било, когато си отиваме от този свят да можем да простим на всички и да помолим за прошка всички!“ Истинската сила на прошката не е в един ден на Сирни заговезни, какъвто е православният празник да дадем прошка и да поискаме! От собствен опит всеки трябва да разбере дали наистина е способен да прощава. Прощката е духовен дар, с който можем да проявим милост и да даряваме другите хора и себе си всеки ден, и да благодарим!

Вихра Каланишева

ЕДИН ТЕЖЪК И МРАЧЕН ТОВАР

Какво означава: Не аз, а Христос в мен? Според мен означава по-често да прощаваме, да продължаваме да крачим по Земята, но в Духа. Аз и Христос с мен или Аз и Христос до мен. Неговото постоянно присъствие в мен и до мен ми помага да прощавам, дори и когато е много трудно. Знаем, че когато някой е причинявал страдания на друг човек, той трябва да изкупи вината си, като започне да внася в следващата си инкарнация толкова радост и любов в живота

Да развием в себе си кротост, благост, доброта, означава да създадем в душата си условия, позволяващи на Космическия Дух да се спусне в нашия Аз като Дух-Себе. Това е онзи Дух, с който Христос пророчески дарява своите апостоли, изпращайки ги в света да прощават на хората от Негово Име, като опрощава техните грехове.

С. Прокофиев

на пострадалия, колкото болка му е причинил. Но неговата вина е вписана за вечни времена в Хрониката Акаша и само Христос може да понесе обективната карма. Аз много често мисля за това, защото имах голям проблем със сложната съдба на моя приятелка, която преживя много тежки изпитания. Аз не я разбирах и се ядосвах, питах се дали бих постъпила по същия начин. Нейното преживяване беше много продължително и страшно. Един ден получих прозрението, че страдайки, тя ни е защитила и че сега тя трябва да си плати. Тогава се почувствах засрамена от своето неразбиране и оттогава много неща идват до мен във връзка с прошката. Често мисля за това, че всеки човек, който е пострадал, има нужда от Христовите сили, за да успее да прости. И всеки, който му е причинил страданията, след смъртта си съзерцава в Хрониката Акаша лошите си дела с тяхната разруши-

телна сила за Земята и Космоса.

С помощта на кармата човек може да изкупи себе си, но само със собствените си сили той не може да спаси Земята. И затова Христос поема върху себе си всички обективни последствия от човешките грешки, грехове и заблуждения. Така че след смъртта си човек вече не вижда своите грехове в Хрониката Акаша, а вижда Самия Христос. Вероятно в следващата си инкарнация този човек се научава да прощава на другите обиди-

те и болките, които му причиняват, но колко по-трудно е да простим на себе си. Защото всички ние все още се учим да прощаваме на себе си и на другите в земния си живот и всеки от нас много лесно може да се заблуди, че вече е простил, а в същото време огорчението продължава да работи в душата му. Винаги са ми изглеждали толкова ясни думите на Христос от Евангелието на Лука: „Внимавайте на себе си. Ако прегреша брат ти, смърми го; и ако се покае прости му. И седем пъти на ден ако ти сгреша, и седем пъти се обърне към тебе и каже: Покаявам се - прощай му.“ Но е толкова трудно да превърнем прошката в действителност.

Никак не е лесно да простим, защото не помним. Всъщност, спомнянето е много силно свързано с Възкресението. Един път се раждаме в тяло, но задължително трябва да възкръснем. Откъде възкръсваме? От мъртвата действител-

ност, от слепотата, с която вървим през света чрез кармата. Най-трудното изкушение е да превърнем камъните в хляб, жестокостта в милост, гнева в любов, уравновесявани чрез състраданието. Ще дойде време, в което няма да връщаме на света зловония, а благоухания. Все си мисля как ще се наложи буквално да ядем пластмаса и уран, за да ги превърнем в цветя, да ги върнем към живота и Духа. Това възкресение е свързано със спомнянето, малко по малко назад, докато не стигнеш през Сина до Отец, и това се случва напълно реално.

В един момент откриваме, че един тежък и мрачен товар през цялото време е бил с нас, докато сме странствали. Злото е било и продължава да е в нас, то дълбае вътре в нас, прояжда ни. Не можем да го намерим навън, не можем да избягаме, където и да отидем, то е в нас. Опитваме се да простим на себе си, но продължаваме да мразим себе си, като творение на Духа, мразим неудобството, не приемаме шамарите на кармата, с които сами сме си избрали да преминем през земния си живот. Точно този избор сега се оказва непоносим и неосъзнат, и най-често предизвиква обръкване. А прошката е толкова ясна. Тя означава в ни-

какъв случай да не отмъщаваш, да не сплетничес, да не клюкариш. Да, по-лесно е да удариш шамар на този, който те е ударил, отколкото да се въздържиш. Всяка клюка и всяка оскърбителна дума продължава да действа в света като разрушителен център. Обременена от тези разрушителни сили, Земята няма да може да премине на Юпитер заради последствията от злите мисли и чувства

на хората. Дори и всички хора да понесат последствията от субективната си карма, Земята няма да може да се справи с обективните последствия от тези зли деяния. И затова всяка душа несъзнателно търси днес помощта на Христос като един истински господар на кармата. Той в буквалния смисъл поема върху себе си всички обективни последствия от човешките грехове и заблуждения. По този начин Той изтрива всички следи от тях в Хрониката Акаша и пред всеки човек се разкрива пътят към едно съвсем ново изживяване на Христовото същество. Защото живеем във времето, когато животът на Христос все повече се усеща в човешките души като една непосредствена лична опитност.

Красимира Калчева

НОВИ КНИГИ

пращане, света на екстаза и света на мистичното задълбочаване, будност и сън, потока на забравата, човешкия живот в неговите ритмично редуващи се взаимодействия с микро- и макрокосмоса, екстатичното изливане в макрокосмоса, вътрешните емоционални преживявания на мистика, въздействащите по време на сън сили на Марс, Юпитер и Сатурн, работещите в дневното съзнание сили на Венера, Меркурий и Луна, планетарната система като мирови часовник, съкровенията изживявания на мистиците – вътрешното съзерцание на физическото и етерното тяло, тялото на усещанията като граница между външните и вътрешните преживявания и като воал, скриващ изгарящото чувство за срам, малкият пазач на Прага, изживяването на годишния природен кръговрат и школуването на възприятията в Северните мистерии, среднощното Слънце и съзерцанието на

НОВИ КНИГИ

Издавателство „Даскалов“ подготвя за печат ГА 119 **МАКРОКОСМОС И МИКРОКОСМОС, Големият и малкият свят, Въпросите на душата, въпросите на живота и въпросите на духа** в превод на Павел Йорданов

В този лекционен цикъл се разглеждат въпросите за човешкия кръговрат в сетивния, душевния и духовния свят, преживяванията на човешката душа в душевния и в духовния свят след настъпването на физическата смърт, формирането на кармата, навлизането в земната сфера с цел ново физическо

придобиващата прозрачност земна материя, парализиращият страх пред пограничния воал на сетивния свят, големият пазач на Прага, преодоляването на двата Прага и естеството на областите от двете страни на границите им, преминаването в будно съзнание покрай Малкия пазач на Прага, изживяването на трите главни способности на човешката душа като резултат от макрокосмичното им вливане в човешкото същество, чувствата на благодарност и дълг към Мировата душа, мистичният обет, огледалните образи на греховете на бездействието, египетските мистериини школи на Озирис и Изиди, кръговратът между горния и долния свят, пътят назад в етерното тяло до границата с минералното царство, слизането в дълбините на физическото тяло, опасностите, породени от следването на мистичния път, жреците на Хермес в ролята им на духовни ръководители, заличаването на низшия Аз при средновековните мистици на чувствата, необходимостта от заглушаването на Аза при древното мистично посвещение поради усиляването на личното Азово себеусещане по време на потапянето в собственото вътрешно същество, опасността от загуба на Аза при състоянието на екстаз, методи за укрепването на Азовите сили при посвещението в Северните мистерии и подготовката за това чрез способностите за различаване и преодоляване, осъзнатото издигане в макрокосмоса, пътешествието из висшите светове – елементален свят, духовен свят със Зодиакалния кръг като външна граница, свят на разума, свят на праобразите.

Мото: Загадка след загадка явяват се в пространството.

Издателство „Даскалов“ подготвя за печат и
НАШИТЕ МЪРТВИ

Това издание включва молитви, медитации и мантри, дадени лично от Рудолф Щайнер за негови близки приятели и познати. Много от досега публикуваните лекции и съчинения на Рудолф Щайнер съдържат разтърсващи описания за живота на мъртвите, както в космически, така и в чисто човешки план. Но обръщенията му при кремациите и погребенията на близки до него членове на Антропософското общество остават до голяма степен скрити. Разбира се, те са били от поличен характер и изнасяни по молба на роднините на починалите. Но някои от тях имат универсално значение и всъщност са отправени към цялото човечество. В надгробните речи, изнасяни по молба на опечалените семейства, Рудолф Щайнер съумяваше да обобщава най-същественото с по няколко ритмично свързани и почти мантрично звучащи думи; те оставяха траен отпечатък в душата и я свързваха с екскарнираната индивидуалност, която сега като че ли гледаше надолу към живите. Понякога обаче интимната му способност да се вживява в словото създаваше впечатление, сякаш думите биват изговаряни направо от душите на починалите. Такива думи се отличават с особена прозрачност и нежност. Те са пропити от душевното настроение на починалия, с това, което е изживял в мига на смъртта. И същевременно са преобразени от духовното присъствие на самия Рудолф Щайнер. Това е особено вярно за словото, което той произнесе при кремацията на нашата приятелка Джорджия Вийзе: нейната карма я доведе от далечна Норвегия, за да претърпи злополука тук по време на Коледното събрание (1923), неочаквано за всички, и да умре веднага след това. Тези обръщения бяха отправени към нас от собствената му душа; те биха могли да бъдат отнесени и към самия него. Те бяха наситени с особена атмосфера, с усещане за сбогуване, за откъсване от Земята. И това отговаряше на истината. Нали самият той споделяше с нас, че през последните две години връзката с

физическото му тяло е донякъде разхлабена, като в същото време духът му не спираше да сваля за нас вечните истини с такова смайващо изобилие. Първото погребение в антропософската общност, при което той произнесе слово по молба на семейството, беше това на все още младата Ода Уолър през Март 1914 – изключително деликатна и ранима душа, която сякаш се съпротивляваше на живота с пълни сили. Тя никога не успя да се справи с изискванията на земния свят и намираше смисъл и утеха единствено в антропософията. Последва траурният ритуал в Базел на Кристиан Моргенщерн, който ни напусна на 31. Март 1914. Желанието ни да виждаме поета всред нас още много години остана неизпълнено. На кремацията му на 4. Април Рудолф Щайнер произнесе затрогващи думи, които за съжаление не можахме да открием. Болезнените изживявания на самия Рудолф Щайнер по време на Първата световна война (1914-1918) намериха отражение в молитвите за войниците и за падналите на бойното поле през тези ужасяващи четири години, които той произнасяше в началото и края на всяка своя лекция пред членовете на Антропософско общество в Германия.

ОБУЧЕНИЕ ПО МЕТОДА НА РИТМИЧНИ ВТРИВАНИЯ НА Д-Р ИТА ВЕГМАН В БЪЛГАРИЯ

От 17 до 21 март в МЦ „Хирон“ - София, по покана на Ваня Тодорова, се проведе Първият модул от обучението по метода на Ритмичните втривания на д-р Ита Вегман. Обучението се ръководи от Ирина Шилова - Терапевт по ритмичен масаж от 2003 г. Училище „РИТМОС“, Москва, медицинска сестра, помощник-учител по ритмично втриване на Еделгард Гросе Браукман в курса по ритмично втриване през 2004 г. и 2008 г., Москва. Ирина Шилова е преподавател по ритмично втриване от 2009 г. със Сертификат от Института Хердеке, Германия. В периода 2010-2012 г. е Ръководител на програмата за обучение по ритмичен масаж в Медицинския университет „Страдинш“, Рига, Латвия. В същото време ръководи група по външни методи на лечение в IPMT, Санкт Петербург. От 2004 г. до днес е преподавала метода на ритмично втриване на около 300 студенти в Латвия, Русия и България.

Ритмичното втриване по метода на д-р Ита Вегман е антропософски метод за терапия на тялото и душата, базиран на дълбоко познание за човешкото същество. Това е универсално средство за подпомагане на хора от всяка възраст, от

най-малките до най-възрастните. Методът практически няма противопоказания. Използват се натурални, живи масажни масла (Wala, Weleda). Качеството на ритъма е в основата на техниките на ритмично втриване, което позволява да се активира собствената лечебна сила на човека, връщайки го към истинския образ на здравето. Ритмичното втриване е език, разбираем за тялото, носещ топлина, ритъм, дишане, сигурност, релаксация и възстановяване на физическата и психическата хармония. Техниките са такива, че позволяват на човека да се почувства затоплен и приет, деликатно докосвайки тялото му. Препоръчително е за почти всички хора, но е особено ефективно след прекарани тежки заболявания, след продължителен стрес, хронична умора, нарушения на съня, хиперактивност при деца и др.

Целият курс на обучение се състои от два модула, всеки с продължителност от пет дни. Следващият модул ще се проведе през месец ноември, а през март 2027 г. ще стартира обучението на втора група.

Ваня Тодорова

На 04. 04. 26. в София се проведе редовното отчетно-изборно събрание на АОБ. Предварително обявеният дневен ред беше одобрен от присъстващите. Александър Бояджиев беше избран за водещ събранието, а за протоколист - Красимира Калчева. Събранието прие докладите на председателя на УС за изминалия период и финансовия отчет. Следващата точка беше избор на нов управителен съвет. Действащият досега управителен съвет беше преизбран. Съставът на преизбрания управителен съвет е: др. Трайчо Франгов, Георги Акабалиев, Радослава Ангелова, Румен Ройдев и Красимира Калчева. Трайчо Франгов беше избран за председател на АОБ. Красимира Калчева предложи годишният членски внос да се увеличи от 30 на 50 евро. Предложението беше прието след дискусия. Обсъди се и проблемът с неплащаните членски внос за крайно дълъг период от време. Управителният съвет одобри предложението на Павел Йорданов да разговаря с всеки отделен член за възможността да поднови плащането на членския си внос и да запознае управителния съвет с резултата от разговорите с членовете, за да съдейства на управителния съвет да вземе решение какви действия да предприеме с нежеланите да плащат членски внос. След това водещият събранието обяви, че дневния ред е изчерпан и закрива събранието.

Румен Ройдев

На 31 май и 7 юни от 10:00 до 12:00 ч. ще се проведат следващите срещи от поредицата беседи на тема „Човешката същност на социалния организъм“ във Валдорфското училище „Николай Райнов“. В предходните срещи бяха разгледани основните принципи на трите сфери на социалния организъм, с по-задълбочен фокус върху духовната сфера. Предстоящите беседи са посветени съответно на икономическата и правната сфера. Участието не изисква предварително присъствие в предишните срещи. Съдържанието се извлича посредством активното участие на присъстващите чрез социални упражнения и жива дискусия. За допълнителна информация: 0887 89 00 25 – **Олга Шишкова**.

АНТРОПОСОФСКИ ГРУПИ

ВАРНА

Антропософска група
„**Михаилова ковачница**“
Радослава Ангелова
тел. 0878 478 638

СОФИЯ

Група „**Михаил**“
Лалка Фингарова, тел. (02) 868 99 49;
0888 263 741

„Гласови терапевти с Антропософска терапия чрез пеене“

Ул. „Х. Димитър“ 13
Цвета Мишкова 088295 3550
Красимира Калчева 0878 909 312

Антропософски кръг „Аристотел“

Доц. д-р Иванка Кирова,
тел. (02) 831 78 74

Група „Рудолф Щайнер“

Александър Бояджиев
тел. 0888 406 095

Група „Ариадна“

Юлиан Андонов
тел. 088 662 6489

Група „ЛОГОС“

Константин Йорданов
тел. 0894 515 355

Курсове по антропософска социална арт-терапия

Снежана Бечева 0887 049 946
Вихра Калапишева 0887 152 335.

Група „София“

Михаил Колев, тел. 0884910127

СТАРА ЗАГОРА

Група „Рудолф Щайнер“

Георги Акабалиев, тел. 0878 398 509

Социална художествена терапия

„Дъгата на Дочка“

Дора Петрова, тел. (042) 643 500

Евритмична група „Граала“

Диана Демирева – 08875 59777

БУРГАС

Група „Парсифал“

Димитър Колев 0889 611 444

ЯМБОЛ

Група „Светлина“

д-р Ива Манева, тел. 0887 179 057

ПЛЕВЕН

Група „**Михаил**“
Моника Хаджиева тел. 0878 250 730

ПЛОВДИВ

Група „**Мани**“
Тони Кюмюджиян-0888992862
Мартин Атанасов-0883604339

Дарителски сметки

на Антропософското

общество в

България

EUR BG24UNCR76301075590031
USD BG10UNCR76301175509595
EUR BG07UNCR76301475508630

Георги Акабалиев – 0878 398 509
Александър Бояджиев – 0888 406 095

БЛАГОДАРИМ !

Скъпи приятели, уважаеми читатели на „Антропософски вест“, Всеки, който желае да изкаже мнение или коментар по разискваните в настоящия и бъдещите броеве на вестника теми, може да ни пише на e-mail: vestnik@aobg.org . **Очакваме ви.**
От редакцията

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Веселина Велкова
Цвета Мишкова
Христина Ангелова
Георги Акабалиев

Румен Ройдев - спонсор

Тел: 0897 728885
e-mail: vestnik@aobg.org
уебсайт: www.aobg.org

Отговорност за съдържанието на публикуваните материали носят единствено техните автори.